

de blauwe klauwier

jaargang 25 no. 1

DE BLAUWE KLAUWIER is een uitgave van **VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN"**, en verschijnt in principe 4 keer per jaar.

LOSSE ABONNEMENTEN zijn verkrijgbaar door storting van *f* 17,50 op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "abonnement Blauwe Klauwier". De portokosten zijn in de prijs inbegrepen.

DE REDACTIE bestaat uit: Jan Wouters.

Het redactie-adres is: De Braken 11
5541 AC Reusel
tel. 0497-642391

VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN" beoogt bezig te zijn met vogelstudie in de Kempen, teneinde de kennis over de, in het wild levende, vogels te vergroten en een bijdrage te leveren aan de bescherming van deze vogels in hun milieu. Hiernaast is ruimte voor andere activiteiten zoals: natuurstudie in ruimere zin, voorlichting, educatie en beheerswerkzaamheden.

LIDMAATSCHAP kan men verkrijgen door zich te wenden tot het secretariaat van de Vogelwerkgroep. Het lidmaatschap begint met een proeflidmaatschap van 3 maanden. De contributie bedraagt *f* 45,-- per jaar; studenten betalen *f* 35,-- en gezinsleden *f* 22,50. DONATEURS die de vogelwerkgroep willen steunen zijn van harte welkom. Donateurs die *f*25,-- of meer schenken, krijgen een jaar lang de Blauwe Klauwier toegezonden. BETALING van de contributie of donatie kan geschieden door storting op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "contributie Vogelwerkgroep" dan wel "donatie Vogelwerkgroep".

HET POSTADRES van het secretariaat luidt als volgt:

Vogelwerkgroep "De Kempen"
Postbus 386
5500 AJ Veldhoven.

ARTIKELN UIT DE BLAUWE KLAUWIER MOGEN WORDEN OVERGENOMEN, NA VOORAF VERKREGEN SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE, ONDER VERMELDING VAN DE BRON.

Jaarprogramma Vwg De Kempen 1999

HANS HERMANS

Dit programma kan eventueel uitgescheurd worden voor gebruik elders

februari

- di 2 Bestuursvergadering (H. Knubben)
- za 6 Excursie Markiezaatsmeer (M. Bozuwa)
- vr 26 Ledenvergadering: C. Heij: de Huismus

maart

- di 2 Bestuursvergadering (M. Bozuwa)
- za 13 Nestkasten schoonmaken 9.00 uur ingang Koningshof (J. Wouters)
- vr 26 Ledenvergadering: H. Hoppenbrouwers: Vessemse Vennen

april

- di 6 Bestuursvergadering (W. Veenhuizen)
- za 10 Sluitingsdatum kopij Bl. Klauwier
- vr 23 Ledenvergadering: C. van Turnhout: Steltlopers op Taimyr

mei

- ma 3 1^e nestkastcontrole golfbaan Welschap (M. Bozuwa)
- di 4 Bestuursvergadering (J. van der Zee)
- wo 5 1e nestkastcontrole Koningshof 18.15 u. (J. Wouters)
- zo 9 Excursie Karpendonkse plas 7.00 P-plaats midgetgolf (W. Veenhuizen)
- ma 10 2e nestkastcontrole golfbaan Welschap 18.30 (M. Bozuwa)
- vr 21 Nachtzwaluwinventarisatie Leenderbos 20.45 P-plaats SBB-schuur (H. Hermans)
- wo 26 2e nestkastcontrole Koningshof 18.15 (J. Wouters)
- vr 28 Ledenvergadering: verzorgd door leden: o.a. Ransuil
- ma 31 3e nestkastcontrole golfbaan Welschap 18.30 (M. Bozuwa)

juni

- di 1 Bestuursvergadering (T. van der Vleuten)
- vr 11 Nachtzwaluwinventarisatie Leenderbos 21.00 P-plaats SBB-schuur (H. Hermans)
- wo 16 3e nestkastcontrole Koningshof 18.15 (J. Wouters)
- vr 25 Ledenvergadering: aansl. Nachtzw.inv. Leenderbos 21.15 P-plaats SBB-schuur (H. Hermans)

juli

- hele maand Huiszwaluwtellingen (W. Veenhuizen)
- vr 9 Nachtzwaluwinventarisatie Leenderbos 21.15 P-plaats SBB-schuur (H. Hermans)
- za 10 Sluitingsdatum kopij Bl. Klauwier

augustus

- hele maand Huiszwaluwtellingen (W. Veenhuizen)
- vr 27 Ledenvergadering: vakantie-dia's (o.a. India: H. Bierens)

september

- za 4 Trektelling Strabrechtse Heide (G. Vink)
- di 7 Bestuursvergadering (H. Hermans)
- za 18 Trektelling Strabrechtse Heide (G. Vink)
- vr 24 Ledenvergadering: W. Poelmans: Weidevogelonderzoek prov. Noord Brabant

oktober

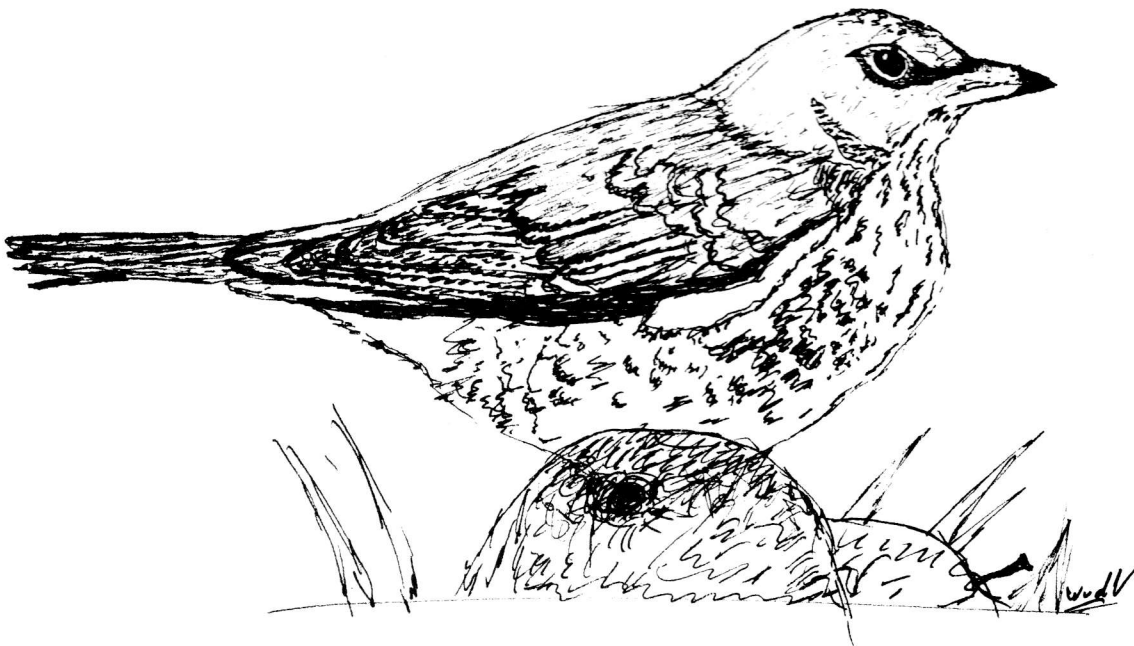
- za 2 Trektelling Strabrechtse Heide (G. Vink)
(internationaal Birdwatch weekend)
- di 5 Bestuursvergadering (H. Knubben)
- za 9 SOV-dag (VWG De Peel)
- zo 10 Sluitingsdatum kopij Bl. Klauwier (J. Wouters)
- za 16 Trektelling Strabrechtse Heide (G. Vink)
- vr 29 Ledenvergadering: Ad Wittgen: roofvogels
- za 30 Trektelling Strabrechtse Heide (G. Vink)

november

- di 2 Bestuursvergadering (M. Bozuwa)
- za 13 Trektelling Strabrechtse Heide (G. Vink)
- vr 26 Ledenvergadering:
- di 30 Bestuursvergadering (W. Veenhuizen)

december

- vr 17 Ledenvergadering

VAN DE VOORZITTER

WILLEM VEENHUIZEN

Natuurlijk, het is wat laat maar toch, terwijl ik dit schrijf, of beter gezegd typ, allemaal nog een gezond en een soortenrijk nieuwjaar! We kunnen in ieder geval terugzien op een rustig vogel'werkende' vogelwerkgroep. Velen hebben zich weer belangeloos ingespannen om onze VWG levendig te houden, waarvoor dank !!

Ik hoop dat we dit jaar een stevige aanzet kunnen geven aan een uit te breiden Biologische Commissie. We hebben het er tijdens de 'beleidsplandiscussies' al over gehad.

Voor de vele activiteiten zie overzicht en jaarprogramma. Het zal een jaar worden van atlaswerk, soorteninventarisaties, stevige excursies, nieuwe ideeën, publikaties, gezelligheid envogelen (alleen?!). Vogelse.....groeten.

GEDACHTEN OVER 1998

HANS HERMANS

1998 staat te boek als een erg nat jaar. Gelukkig was er tussen de regen door nog tijd genoeg om te inventariseren. En dat hebben we weer volop gedaan. Onder meer voor het Atlasproject van SOVON dat in 1998 van start is gegaan. Ook voor andere SOVON-tellingen zijn VWG-ers weer volop actief geweest: LSB-Kolonie of Zeldzame-soorten, BMP (A, B, Roofvogels en Weidevogels), Nestkaarten of PTT-telling. Dat dit niet alleen leuk is maar ook nuttig staat mooi verwoord in de doelstelling van het SOVON: "het signaleren van veranderingen in de Nederlandse broedvogelbevolking en het achterhalen van de mogelijke oorzaken". Hun rapportages worden gebruikt door verschillende ministeries, beschermings- en beheersinstan- ties en onderzoeksinstellingen.

Naast SOVON-tellingen zijn VWG-ers actief geweest met andere tellingen zoals: nestkasten, trektellingen en wintertellingen. Geteld is er dus volop. Daarentegen kwamen bij de meeste excursies helaas maar weinig mensen opdraven. Daarom zijn er voor 1999 nog maar weinig excursies gepland.

De ledenavonden werden wel goed bezocht, met uitzondering van de maanden

juni en augustus (Komt dit door het ontbreken van een lezinghouder, vakanties of het mooie weer?). Van de 9 lezinghouders namen er 5 genoeg met een fles wijn. Aan de overige 4 is in totaal f670,- aan (reiskosten)vergoedingen uitbetaald. Een "professionele" lezinghouder kost dus al gauw 150 tot 200 gulden.

Het gebruik van d'n Aard is in een veranderingsproces, het moet een meer "open" karakter krijgen, zowel voor IVN-ers als ook voor VWG-ers. Zo hebben leden al ontdekt dat er zelfs bier te krijgen is. Maar nu is het ook mogelijk om zonder omwegen, direct via een sleutelhouder (voorlopig alleen Albert) spullen van de VWG te lenen en is men daarvoor dus niet beperkt tot ledenavonden. Via ondergetekende is het ook mogelijk om een zaal voor een avond te reserveren voor een vergadering of andere activiteit.

1999 belooft nog meer veranderingen ten goede, wanneer de activiteiten van het biologisch secretariaat op meerdere schouders komen te liggen.

Een vogelrijk jaar toegewenst door jullie biologisch secretaris.

Overzicht commissies en activiteiten VWG "De Kempen" 1999

De genoemde personen zijn contactpersonen van de betreffende activiteit en zorgen voor de coördinatie ervan. Wanneer u aan een activiteit wilt meewerken of informatie daarover wilt hebben, neem dan contact op met de desbetreffende persoon.

Algemene (broed)vogelinventarisaties VWG	Hans Hermans
Archief	Tonny van der Vleuten
Begeleiding nieuwe leden	Ben Jacobs
Bibliotheek VWG	Tonny van der Vleuten
Bosuitelling	Pieter Wouters
Dia-archief	Minke Bozuwa
Feestcommissie	Harold Bierens
Huiszwaluwtelling	Willem Veenhuizen
Klapekster wintertelling	Piet v. Happen
Knipselkrant De Blauwe Klauwier	Huub Knubben
Milieuzaken Veldhoven e.o.	Jacques van Kessel
Milieuzaken voor de Kempen	Tonny van der Vleuten
Milieu-overleg gemeente Eindhoven	Willem Veenhuizen
Natuurontwikkelings-project Ekkersweijer	Peer Busink
Nestkastenproject Koningshof	Jan Wouters
Nestkastenproject Golfbaan Welschap	Minke Bozuwa
Nestvlotenproject Zwarte Stern	Harry de Louweren
Politie-overleg buitengebied	Jan Kolsters
Redactie De Blauwe Klauwier	Jan Wouters
Roofvogels in de Kempen	Pieter Wouters
Stadsvogelprojectgroep	Willem Veenhuizen
Tentoonstellingscommissie	Piet van Happen
Trektelpost Strabrecht	Gerrit Vink
Website Internet	Corine Westerlaken
Weidevogelbescherming	Willem Veenhuizen
Werkgroep ecologische begrenzing Beerzedal	Marco Bakermans
Wetlandwacht Strabrechtse Heide	Piet van Happen
Wintertelling agrarische gebieden	Pieter Wouters

DE HUISZWALUW (*Delichon urbica*) IN DE KEMPEN IN 1998.

WILLEM VEENHUIZEN

Al voor het vijftiende achtereenvolgende jaar zijn wederom veel plaatsen in de Kempen op de Huiszwaluw geïventariseerd. We krijgen zo mooie tijdreeksen van het populatieverloop van deze soort.

En we houden vol. Het team zwaluwtellers bestond dit jaar de volgende personen: Wil Beeren (WBe), Martin van den Broek (MBr), Wim Deeben (WDe), Piet van de Eijnde (PvdE) Piet van Happen (PHa), Ton Hermans (THe), Guus Nas (GNa), Willem Veenhuizen (WVe), Gerrit Vink (GVi), Jan Wouters (JWo) en Piet Wuyts (PWu). Allen veel dank en gaarne tot het volgende seizoen.

BESPREKING VAN DE TELRESULTATEN PER PLAATS.

In Tabel 1 zijn de getelde aantallen in de diverse plaatsen vanaf 1984 tot en met 1998 weergegeven. We zullen de tabel plaats voor plaats doornemen.

Acht: De populatie blijft stabiel. Een huis aan de Waalstraat is rijk gezegend met 12 nesten. Het was hier tijdens de controle op 7 augustus een drukte van belang!

Bergeijk: Populatie behoorlijk afgenomen (van 4 naar 1 paar).

Breugel: Hoe lang zal de Huiszwaluw zich hier nog kunnen handhaven? Dit jaar in ieder geval weer hetzelfde paar!?

Budel: Weer een lichte afname, of zijn ze naar Budel-Dorplein verhuisd.?

Eindhoven: De Rode-Kruislaan blijft het goed doen met 12 nesten; hierin 12 eerste broedsels en 7 paar met tweede broedsel. De Heesterakker blijft ook nog steeds stabiel, doch nabij Welschapsedijk is de populatie weer toegenomen tot 3 paar.

Geldrop: Lichte afname. De 'kolonie' aan de kerk in Zesgehuchten bestond nu nog maar uit 3 broedparen, vorig jaar nog 4.

Heeze: Vergeleken met voorgaande jaren weer een enorme toename, bijna een verdubbeling. In de loop der jaren treden er behoorlijke fluctuaties op

Leende: Populatie afgenomen.

Leenderstrijp: Sterke toename van 21 nesten! Deels in het buitengebied: Paaldijk erbij, behalve Paaldijk nr.3.

Luyksgestel: Stabiel gebleven

Reusel: De populatie kwijnend stabiel.

Tabel 1: AANTAL GETELDE HUISZWALUWNESTEN PER PLAATS VAN 1984 TOT EN MET 1998. Voor de afkortingen van de tellers zie in de tekst.

Plaats																Teller(s)	Trend
	'84	'85	'86	'87	J '88	A '89	A '90	R '91	'92	'93	'94	'95	'96	'97	1998		
Aalst	0	--*)	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--		
Acht	--	±6	8	11	11	16	9	12	10	--	17	19	26	26	27	WVe	0
Bergeijk	--	8	6	--	6	7	6	3	7	8	8	7	4	4	1	WVe	-
Bladel	--	39	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--		
Breugel	24	20	9	9	12	13	12	5	9	3	2	2	1	1	1	GNa	0
Budel	--	--	--	--	31	31	22	20	14	6	5	2	16	11	7	WBe	-
Budel Dorplein	--	--	--	--	30	25	25	26	26	23	12	10	--	--	13	WBe	0
Budel Schoot	--	--	--	--	10	7	12	3	6	2	2	1	--	--	--		
Casteren	27	--	--	--	±6	12	--	--	--	14	--	--	--	--	--		
Duizel	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	--	--		
Eindhoven	97	82	53	42	29	31	25	29	30	23	18	17	24	20	21	GNa, WVe, GVi	0
Geldrop	77	32	36	40	44	49	56	39	32	16	19	24	17	20	16	PHa	-
Hapert	33	13	14	13	21	17	17	11	10	--	12	6	--	--	--		
Heeze	±1	8	15	18	21	13	10	4	8	4	14	16	13	8	14	THE	++
Hoogeloon	37	33	--	--	--	--	--	--	--	7	--	--	--	--	--		
Knegsel	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	4	2	--	--	--		
Leende	34	23	--	5	4	3	11	6	6	8	9	6	5	6	2	THE	-
Leenderstrijp	--	--	--	--	--	--	--	--	--	45	35	32	33	32	53	WBe	++
Luyksgestel	37	21	19	--	24	22	25	22	19	23	18	18	8	9	10	WVe	0
Maarheeze	--	--	--	--	(2)	45	51	42	36	33	31	--	--	33	--		
Nuenen	73	43	38	21	19	--	--	16	12	18	18	12	--	--	--		
Oerle	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	--	--	--		
Reusel	68	46	--	--	44	49	49	28	27	15	16	17	11	3	3	JWo	0
Riethoven	--	8	2	--	3	0	--	0	--	--	--	--	--	--	--		
Schadewijk	--	--	0	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--		
Soerendonk	--	--	--	--	34	39	27	26	27	19	19	--	--	11	--		
Son	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	0	0	0	--	--		
Steensel	21	26	26	27	32	30	30	27	19	19	6	3	9	8	5	MBr	-
Sterksel	--	--	--	--	--	--	--	--	--	40	48	--	--	--	19	THE	--
Veldhoven (dorp)	40	21	29	--	21	34	40	33	38	18	21	25	17	25	32	WDe	++
Veldhoven Look (Boerenbond)	--	--	--	--	1	--	--	--	2	6	9	11	13	6	6	WDe	0
Waalre	40	--	29	--	--	--	33	30	--	25	--	--	--	--	--		
Weebosch	23	19	14	--	3	4	7	6	8	9	7	2	2	1	1	WVe	0
Westerhoven	12	10	18	--	22	25	26	22	20	20	17	9	12	8	12	PWu	+
Wintelre	--	--	--	--	0	--	--	--	--	--	8	10	--	--	--		
Zandoerle	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	--	--	--		
TOTAAL	679	496	359	173	430	472	499	411	366	404	375	251	211	232	243		
*)niet geteld																	

Steensel: Populatie stabiel gebleven.

Sterksel: Na vier jaar weer eens geteld door Ton Hermans. Een enorme afname van wel 65%!

Veldhoven-dorp: De populatie is verder toegenomen met 7 paar! Evenals vorig jaar 16 nesten aan de Turfweg. De toename is ontstaan dankzij de 8 paar in de Runstraat. Betere milieu omstandigheden aldaar?

Veldhoven Look: Populatie is nu stabiel gebleven.

Weebosch: Nog maar een broedpaar, of dit jaar verdwenen. Het was moeilijk te zien of dit nest was bewoond.

Westerhoven: Populatie weer toegenomen. In de Aarperstraat daklijsten geschilderd, toch nog vestiging van 2 broedparen.

NESTPLAATSEN IN HET BUITENGEBIED

In tabel 2 zijn de tellingen bijeengebracht van enkele kolonies in het buitengebied, dus buiten de bebouwde kommen.

Aanschotse Beemden Eindhoven: Een schrikbarende toename! Aan de rand van de nu naderende nieuwe stadswijk, een zeer goede locatie. Deze toename zal in verband staan met de vele bouwactiviteiten waardoor veel modder en ruige lemige bodems ontstaan.

Fabriek KZM Budelco: Blijft stabiel.

Leenderstrijp Paaldijk 3: Sterke afname. Vestigen zich waarschijnlijk meer in de omgeving (Paaldijk 5, 6 en 7).

Tabel 2: KOLONIES AAN BOERDERIJEN/HUIZEN IN HET BUITENGEBIED

Plaats	'84	'85	'86	'87	'88	'89	'90	'91	'92	'93	'94	'95	'96	'97	1998	Teller
Eindhoven boerderij "De Keizer"	15	--	--	--	4	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Nuene boerderij Collse Hoefstr.	--	7	9	--	2	--	0	0	--	--	--	--	--	--	--	
Broekhovenseweg bij Gr. Vlasroot	--	11	8	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Fabrieken KZM Budelco, Dorplein	--	--	--	--	19	26	28	19	25	28	19	12	19	19	20	WBe
Achelse Kluis	58	39	±53	±63	±75	±83	±81	±56	±46	±56	±43	--	17	--	--	
Aanschotse Beemden Eindhoven	--	--	--	--	--	--	--	--	--	2	4	3	--	5	22	GVi
Riethoven Veldhovensedijk	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	8	--	--	--	--	
Leenderstrijp boerderij Paaldijk 3	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	28	29	11	10	5	WBe
De Ruijter van Steveninck kazerne	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	±7	--	±6	
Leende, Valkenswaardseweg	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	8	ThE
Sterksel, Ronde Bleek	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	8	ThE

DISCUSSIE

Eindelijk is de Huiszwaluwenstand weer eens een keer vooruitgegaan. Als we de plaatsen (bebouwde kommen en buitengebied) die in 1997 en in 1998 geteld zijn, met elkaar vergelijken, komen we tot een groei van 222 naar 258 nesten, een stijging van 16%! Deze toename komt vooral op conto van Leenderstrijp en Aanschotse Beemden. Als we die buiten beschouwing laten is de populatie vrijwel constant gebleven. Dus 1988 was geen slecht jaar voor de Huiszwaluwen.

We zullen de moed er maar in houden. Als het zo blijft gaan, kunnen we nog lang tellen en plezier beleven aan de broedende Huiszwaluwen. Met dank aan alle tellers, en tot het volgende zwaluwseizoen.

WINTERVOGELTELLING januari 1998.

PIETER WOUTERS

Weer werden Eksters en andere 'wintervogels' in de agrarische Kempen geteld

Inleiding

Nadat de eerste wintertelling een regelrecht succes was, kon een vervolg niet uitblijven. Het is de bedoeling om deze telling een aantal jaren, minimaal 5, voort te zetten. Dit is natuurlijk ook afhankelijk van het animo van de tellers. Gelukkig is daar geen klagen over. Er hebben zich weer meer mensen aangemeld om te tellen. Hopelijk zet deze trend door. Want het is natuurlijk nog steeds zo dat, hoe meer oppervlakte er wordt geteld, hoe betrouwbaarder de gegevens worden.

En aangezien het vogelen in de winter toch op een lager pitje staat is dit een leuke en nuttige bezigheid. Waarbij men ook weer eens in gebieden komt die anders niet of heel weinig worden bezocht. En het mooie is, dat er wordt gekeken naar soorten die men anders nauwelijks een blik waardig acht, tot het natuurlijk te laat is.

Methode

De telling is beperkt tot agrarisch gebied. De telgebieden variëren in grootte van zo'n 700 tot 1100 ha. Het is de bedoeling dat het telgebied per fiets of auto op een zodanige wijze wordt doorkruist, dat het hele gebied bestreken wordt. Natuurlijk zijn kleinschalige gebieden veel arbeidsintensiever dan grootschalige gebieden. Om de \pm 300 m wordt gestopt om alles af te turen. Alleen vogels die van het gebied gebruik maken dienen geteld te worden, dus niet b.v. overvliegende ganzen. De onderzoekssnelheid met deze methode ligt tussen de 250 en 400 ha per uur. De telling dient uitgevoerd te worden tussen 9.00u en 15.30u.

De telsoorten zijn dezelfde gebleven als bij de voorgaande tellingen. De algemenere soorten : Kievit, Zilvermeeuw, Stormmeeuw, Kokmeeuw, Zwarte Kraai, Roek, Kauw en Ekster. Deze soorten dienen per kilometerhok te worden geteld en zo ook op het telfomulier ingevuld te worden. Daarnaast zijn er nog een aantal minder algemene soorten die op de bijgeleverde topografische kaart dienen te worden ingetekend. Dit zijn: Blauwe Reiger, Zwanen, ganzen, roofvogels, Korhoen, Patrijs, Wulp, Klapekster en Bonte Kraai.

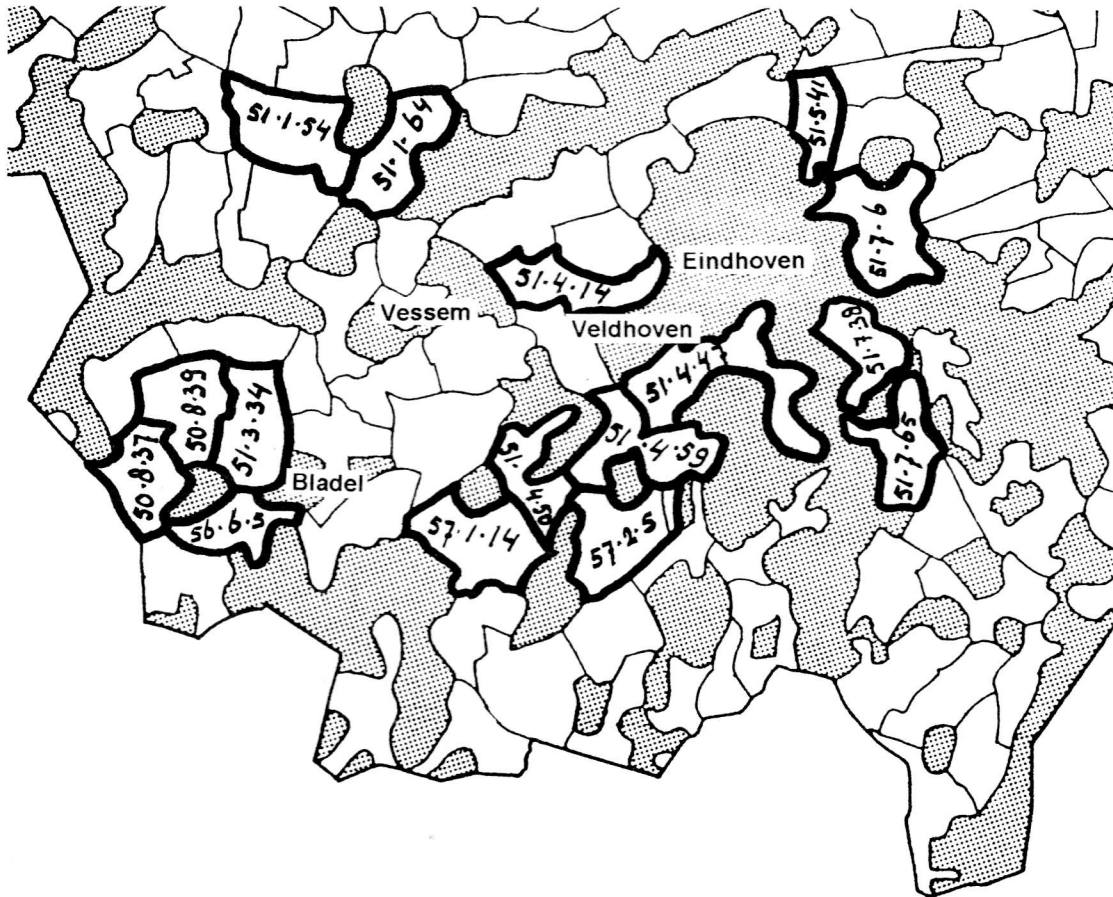
De oppervlakte van de telgebieden is bepaald volgens de weegmethode. Een kaart van het gebied wordt daarbij nauwkeurig uitgeknipt en gewogen. Ook wordt van dezelfde kaart b.v. 25 km² uitgeknipt en gewogen. Zo kan door omrekening de oppervlakte van het telgebied bepaald worden. Hopelijk dat in de nabije toekomst de grootte van de gebieden via digitale wijze kan worden bepaald. Wat de nauwkeurigheid zeker ten goede zal komen.

De telling in januari 1998

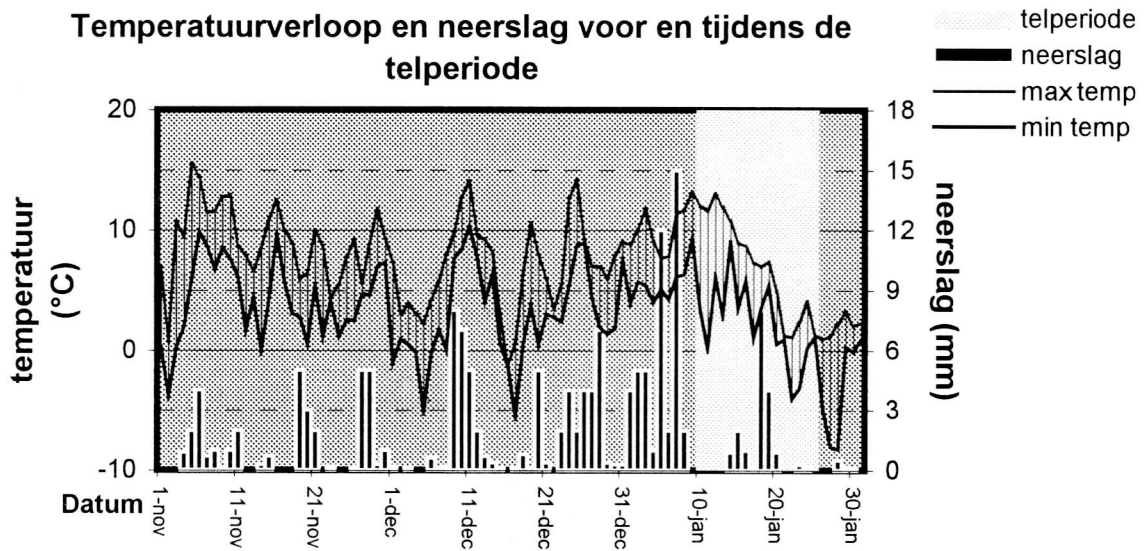
Om de tellers toch iets meer speling te geven viel de telling dit jaar tussen 10 en 25 januari. Zo waren er twee weken met drie weekeinden beschikbaar om de telling uit te voeren. In theorie kan er gedurende de hele periode geteld worden maar in de praktijk blijkt dat er toch voornamelijk in het weekend geteld wordt.

Er zijn dit jaar 16 gebieden geteld (zie figuur 1). Alle gebieden zijn deze keer volgens de aangegeven normen geteld zodat ze allemaal in het verslag verwerkt konden worden. De 16 gebieden beslaan een oppervlakte van 14.800 ha.

Figuur 1: Ligging van de in januari 1998 getelde wintertelgebieden. Met grijs is het niet agrarische gebied aangegeven zoals bos en stedelijk gebied.

Figuur 2: Een overzicht van het weer in de winter 1997-1998.

Het weer

Voor een overzicht van het weer zie figuur 2. Het weer voorafgaande aan de telling (maanden november en december) was zeer zacht. Tot aan de telperiode in januari viel er op vliegveld Eindhoven slechts 1 vorstdag te noteren en wel op 16 december. Deze maanden waren ook erg droog. Alleen de laatste dagen van december en de eerste van januari viel er neerslag van betekenis. Het weer tijdens de telperiode mag over het algemeen als zeer zacht worden bestempeld. Zeker de eerste week leek het wel of we met een lentetelling bezig waren. Maximumtemperaturen van

boven de 10° C waren geen uitzondering. Wel was er in het begin vrij veel wind uit zuidzuidwest. Tijdens de telperiode veranderde het weer in negatieve zin. Het werd kouder en de wind koos meer de noordhoek uit, hoewel hij in kracht afnam. Het laatste weekend was met nachttemperaturen van rond 0°C en dagtemperaturen maar net een paar graden hoger en een vrij stevige oostnoordoostenwind, vrij guur. Dit heeft mogelijk invloed gehad op blokken die in dat weekend zijn geteld. Doordat sommige vogels bij zulk weer toch meer beschutting gaan zoeken in bosjes.

Tabel 1: Resultaten van de wintertelling in januari 1998 in 16 telgebieden in het agrarisch gebied van de Kempen. Tevens zijn de gegevens van de tellingen in voorgaande jaren toegevoegd. Voor de vergelijkbaarheid zijn de aantallen ook omgerekend naar dichtheden per 100 ha.

Jaar	Totaal getelde aantallen					Dichtheid per 100 ha.				
	1984	1985	1986	1996	1998	1984	1985	1986	1996	1998
Getelde opp. (ha.)	8590	8590	5520	9650	14800	100	100	100	100	100
Getelde tijd (uur)	29,1	28,1	21,4	38,6	56,58	0,34	0,33	0,39	0,40	0,38
<i>Soorten</i>										
Blauwe Reiger	18	10	7	14	14	0,21	0,12	0,13	0,15	0,38
Blauwe Kiekendief	1	2	0	1	1	0,01	0,02	0,00	0,01	0,01
Havik	0	1	0	3	2	0,00	0,01	0,00	0,03	0,01
Sperwer	10	11	4	8	4	0,12	0,13	0,07	0,08	0,03
Buizerd	33	41	34	46	116	0,38	0,48	0,62	0,48	0,78
Torenvalk	14	5	4	17	20	0,16	0,06	0,07	0,18	0,14
Smelleken	0	0	0	0	1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Patrijs	20	209	59	78	115	0,23	2,43	1,07	0,81	0,78
Kievit	0	0	13	20	167	0,00	0,00	0,24	0,21	1,13
Zilvermeeuw	7	0	0	6	18	0,08	0,00	0,00	0,06	0,12
Stormmeeuw	138	158	279	245	459	1,61	1,84	5,05	2,54	3,10
Kokmeeuw	1488	810	788	517	505	17,32	9,43	14,28	5,36	3,41
Zwarte Kraai	582	889	740	1403	2481	6,78	10,35	13,41	14,54	16,76
Roek	2650	2070	1550	1757	1851	30,85	24,10	28,08	18,21	12,51
Kauw	1270	1151	1484	2989	3590	14,78	13,40	26,88	30,97	24,26
Bonte Kraai	16	14	1	2	0	0,19	0,16	0,02	0,02	0,00
Ekster	433	437	383	186	307	5,04	5,09	6,94	1,93	2,07

Resultaten

De resultaten van de wintertelling 1998 zijn terug te vinden in tabel 1. Hierin zijn ook de cijfers van de tellingen uit 1996 en de periode 1984-'86 opgenomen. Tevens zijn de aantallen omgerekend naar dichtheden per 100 ha. om zo een vergelijking te kunnen maken. Een aantal soorten zal ik nader bespreken.

Tijdens deze telling werd er weer eens een Smelleken gezien. Dat is een soort die in de Kempen niet vaak wordt gezien, en zeker de laatste jaren niet.

Buizerd

Meestal is het zo dat als de winters strenger zijn, er meer Buizerden worden geteld. Zo lagen de aantallen tijdens de wintertellingen van '85, '86 en '96 (alle elfstedenwinters) hoger dan tijdens de telling in '84. (gewone winter). Maar dit jaar was er een duidelijke uitzondering op deze regel. Een (zeer) zachte winter met duidelijk hogere aantallen overwinterende Buizerden. Een verschijnsel wat zich in heel Nederland voordeed, zoals ook uit de PTT-resultaten van SOVON blijkt.

In telgebied 51-4-14 werden zelfs 10 Buizerden min of meer bij elkaar gezien. Dit verschijnsel werd op meerdere plaatsen binnen ons werkgebied geconstateerd. In hoeverre het mooie weer in het begin van de telperiode hierbij een rol speelt, blijft de vraag. Mogelijk zaten ze graag in het open veld, maar er waren er deze winter duidelijk meer dan normaal.

Sperwer

De Sperwer werd meer dan de helft minder gezien dan andere jaren. Dit terwijl de waarnemingsintensiteit, het aantal teluren per 100 ha, gelijk is gebleven. Gezien zijn jachtwijze is de trefkans voor deze soort nu eenmaal erg klein. Hoewel het hier om zeer lage aantallen gaat, lijkt het erop dat er minder Sperwers zaten dan in voorgaande teljaren. In de PTT-resultaten, waar het om grotere aantallen gaat, bleef het aantal stabiel tussen dec. '95 en '97.

Torenvalk

Men had kunnen verwachten dat de Torenvalk meer geteld zou worden tijdens zo'n zachter dan normale winter. Maar de aantallen worden naar het zich laat aanzien het meest beïnvloed door wel of geen sneeuw. Het vastgestelde aantal kwam dan ook overeen met die van een winter zonder sneeuw. Ook de PTT-resultaten geven een lichte afname te zien.

Patrijs

Voor deze soort geldt min of meer het tegenovergestelde. Hoe meer sneeuw hoe meer Patrijzen er geteld worden. Er zijn er niet meer, maar ze vallen veel beter op tegen een witte achtergrond. Ondanks het ontbreken van sneeuw werd er een redelijk aantal geteld. Als men het vergelijkt met de andere sneeuwloze winter '84 zelfs duidelijk meer. In het PTT-project echter, vertoont de Patrijs een duidelijke afname van dec. '95 naar '97.

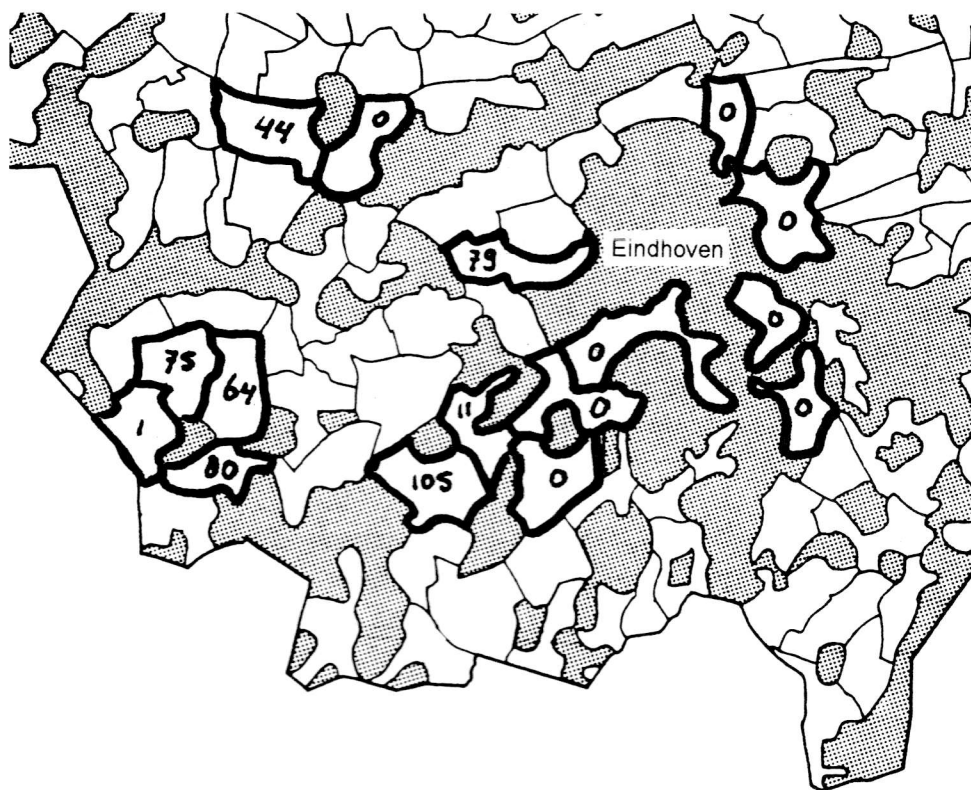
Stormmeeuw

Het aantal getelde Stormmeeuwen lag weer hoger dan de andere jaren. Ook landelijk neemt deze soort stormachtig toe (PTT). In mijn vorige verslag heb ik al melding gemaakt van het feit dat de grens tot waar grotere aantallen Stormmeeuwen overwinteren, over het westelijke deel van ons werkgebied loopt. In de oostelijke telgebieden, oostelijk van Eindhoven, ontbreekt de soort geheel. Dit is mooi te zien op het kaartje met de aantallen Stormmeeuwen per telgebied (figuur 3).

Kokmeeuw

Het is triest te moeten vaststellen maar ook dit jaar zijn er weer duidelijk minder Kokmeeuwen geteld. Bij de broedvogels zit de Kokmeeuw bij de grootste dalers. Dit feit komen we dan ook meteen tegen tijdens de wintertellingen. Van 17,3 exemplaren per 100 ha in 1984 naar 3,4 ex. per 100 ha nu in 1998. In de PTT-resultaten is nog een toename te zien.

Figuur 3: Aantal Stormmeeuwen per geteld telgebied in januari 1998.

Zwarte Kraai

De soort doet het nog steeds goed in de Kempen. Maar ondanks de vervolging die plaatsvindt blijft het aantal stabiel. Zelfs licht positief. Bij de PTT-telling blijft de trend ook stabiel. Maar uit het BMP project blijkt dat er steeds meer Zwarte Kraaien deelnemen aan het broedproces. Ik moet ook zeggen dat het aantal vrijgezellen groepen die zich her en der ophouden ook sterk verminderd zijn. Tijdens deze wintertelling werden nog maar twee grote groepen geteld tussen Steensel en Veldhoven, elk bestaande uit zo'n 200 exemplaren.

Roek

Wat er met de Roek aan de hand is in de Kempen weet ik niet. Volgens de PTT-tellingen van SOVON is de trend stabiel. In de Kempen nemen de aantallen overwinterende Roeken echter duidelijk af. De winterpopulatie Roeken bestaat voor ruim de helft uit Roeken uit het buitenland. De rest zijn eigen broedvogels. De Roek

doet het goed als broedvogel in Nederland. Daar kan de schoen niet wringen. Mogelijk dat de buitenlandse Roeken evenals de Bonte Kraaien meer en meer in hun eigen regio's gaan overwinteren. Of zou het aantal Roeken in het buitenland afnemen?

Kauw

De Kauw heeft het goed gedaan de laatste jaren. Ook landelijk is er nog steeds een lichte toename (PTT). Maar toch is de trend in de wintertelling iets negatief. Het lijkt dan ook dat het kauwdicht maken van de broedplaatsen (schoorstenen) in de dorpen al enigszins is terug te vinden in de getelde aantallen. Of zouden de jagers evenals bij de Ekster ook een rol gaan spelen in de afname. Er worden door de jagers de laatste jaren nogal wat Kauwen gevangen met speciale kooien. Ook vragen de boeren aan de jagers om actief de Kauwen te bestrijden bij hun voederkuilen. Dit zijn geen hoopgevende ontwikkelingen.

Bonte Kraai

Er werd op dezelfde plaats als in '96 een Bonte Kraai gezien. Helaas net buiten de telperiode. In '97 hebben er in Reusel zeker 3 Bonte Kraaien overwinterd. (Mondelinge mededeling L. Vosters) Deze werden gezien op de traditionele overwinteringsplaatsen. Mogelijk dat er op de andere traditionele overwinteringsplaatsen ook nog enkele exemplaren overwinteren. Alleen door deze gebieden te tellen kan hierover uitsluitsel worden verkregen.

Ekster

De Ekster is gelukkig niet verder afgenomen ten opzichte van de telling van twee jaar geleden. Ook in het PTT-project is de trend stabiel. In het vorig verslag kon ik nog geen duidelijke reden aangeven voor de gigantische afname van de soort sinds 1986. Na wat nagevraagd te hebben bij diverse jagers bleek mijn vermoeden bewaarheid. De jagers zijn eind jaren tachtig actief begonnen met het bestrijden van de Ekster. Dit gebeurde door middel van klepkooien die met een lokker erin, in een eksterterritorium werden gezet. Op deze manier kan in een mum van tijd het eksterpaar worden weg gevangen. Er worden nu enkele paren geduld maar het 'teveel' wordt nog steeds verwijderd.

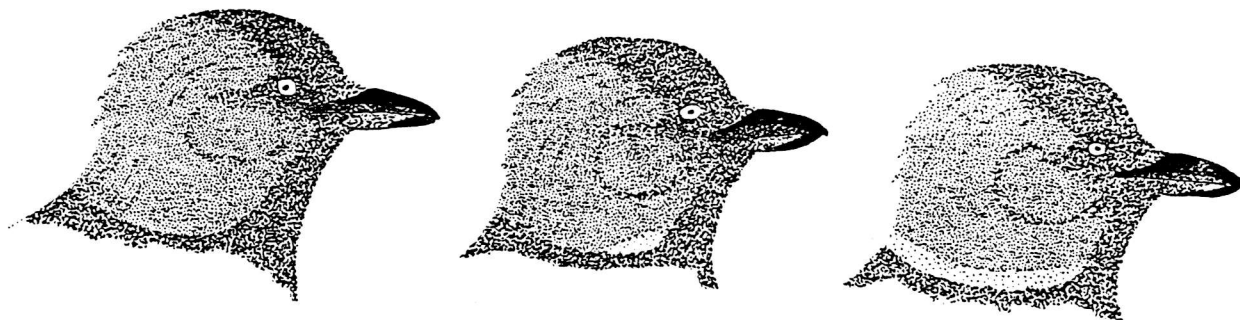
Gelukkig herbergt de stad nog een goede reserve die in betere tijden voor een rekolonisatie kan dienen.

Dankwoord

Zo'n telling kan alleen maar door de inzet van diverse tellers tot een goed eind worden gebracht. Gelukkig dat het weer dit jaar lenteachtig was wat toch wel prettig is tijdens een wintertelling. Hopelijk doet iedereen de volgende keer weer even enthousiast mee. Want alleen door zo'n telling een tijd vol te houden kunnen vragen die steeds weer opborrelen worden beantwoord.

Literatuur

- Boele A. 1998. PTT-resultaten december 1997. SOVON-Nieuws 11(4): 5-7.
- Van Dijk A.J., F. Hustings, H. Sierdsema & T. Verstrael 1996. SOVON Broedvogelverslag 1994. SOVON-monitoringsrapport 1996/06. SOVON, Beek-Ubbergen.
- Sierdsema H. & F. Hustings 1997. PTT-resultaten seizoen 1996/97. SOVON-Nieuws 10(4): 18-19.
- Sierdsema H., F. Hustings, C. van Turnhout & T. Verstrael 1997. Vijftien jaar wintervogels tellen in Nederland in 1980 - 1994. Het Vogeljaar 45(4): 145 - 155.
- SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels.
- Wouters P. 1997. Telling van Eksters en andere wintervogels in januari 1996. De Blauwe Klauwier 23 no.4: 106-113.

DE EKSTER IN EINDHOVEN IN 1998

WILLEM VEENHUIZEN

Een eerste verkennende eksternestentelling in de bebouwde kom van Eindhoven.

Inleiding

In het broedseizoen van 1998, hebben een zestal leden van Vogelwerkgroep De Kempen en een aantal leerlingen van 2e klas Mavo van het Christiaan Huygens College te Eindhoven een deel van de stad Eindhoven bekeken op de aanwezigheid van bezette nesten van de Ekster (*Pica pica*).

Delen van Eindhoven zijn systematisch onderzocht, maar ook losse waarnemingen zijn 'meegenomen'.

Hopelijk is dit een eerste aanzet om alle kraaiachtigen in Eindhoven weer eens beter te lokaliseren en over hun woon- en leefwijze wat meer te weten te komen.

Werkwijze

Er was gevraagd om bezette nesten op een kaart in te tekenen, in de periode februari t/m mei en als het mogelijk was een tweede ronde te doen, om te zien of er jongen in het nest aanwezig waren.

De meeste getelde nesten waren bezet, of er werd flink aan gebouwd, dus een goed territorium. Zo'n territorium zegt natuurlijk nog niets van het broedsucces!

Ook de speelnesten zijn voor een groot deel op de kaart ingetekend.

Resultaten

Meer dan de helft van de stad (ca 2100 ha.) is onderzocht, inclusief enkele parken ed., verder vooral bebouwde delen. We telden nu een aantal van 270-300 territoria op deze 2100 ha. Dat komt neer op een dichtheid van 12,9-14,3 territoria per 100 ha.

Opvallend was dat er veel Eksterparen waren die meerdere nesten maakten, tot wel 9 verschillende. In een van de nesten

wordt dan gebroed, de andere worden speelnesten genoemd.

Bijzonder was dat er een aantal nesten enorm zwaar van bouw waren. Takkenbossen in lengten van meer dan een meter waren geen uitzondering. Enkele nesten waren laag bij de grond gebouwd, op ca. 2,50 meter hoogte, weliswaar in dichte beplanting.

Opmerkelijk is ook dat in boomrijke delen langs het Beatrixkanaal en de Gender relatief weinig nesten zaten.

Discussie

Deze verkennende telling geeft pas een eerste inzicht over het huidige voorkomen van de Ekster in de stad. Met enkele enthousiaste vogelaars hebben we toch maar even meer dan de helft van Eindhoven op territoriale Eksters geïnventariseerd en in kaart gebracht. Dit leverde een dichtheid op van ongeveer 13 à 14 territoria per 100 ha.

Tijdens de inventarisatieperiode 1984-1990 waren er ca 270 territoria op een oppervlakte van 3900 ha, een dichtheid van 6,9 per 100 ha. Voorzichtig kunnen we nu dus al wel zeggen dat, vergeleken met 1984-'90 de Eksters behoorlijk zijn toegevoegd. Vergelijk ook de bijgevoegde kaartjes.

De nu gevonden eksterdichtheden behoren tot de hoogste die in Nederland zijn vastgesteld in stedelijke gebieden. (zie tabel 1)

In het agrarisch gebied van de Kempen stelde VWG de Kempen in 1996 een enorme afname vast van de winteraantallen van de Ekster ten opzichte van 1984-86. (Wouters 1997)

Tabel 1: Eksterdichtheden in diverse stedelijke gebieden

<i>Plaats</i>	<i>Jaar</i>	<i>Aantal territoria</i>	<i>Oppervlakte</i>	<i>Dichtheid per 100 ha</i>
Alkmaar	1984	25-28	12,5 km ²	2,2
Alkmaar	1994	156	12,5 km ²	7,5
Bussum	1985	68		
Delft	1984			6,2 of 2,6?
Eindhoven	1984-1990	270	39 km ²	6,9
Haarlem	19??			13
Hilversum	1983-1985	117		11,4
Laren	1984	81		14,3
Middelburg	1989	8-10		0,8
Tilburg	1978	57		2,7
Utrecht	1967-1970			0,1-0,4
Oberhausen(D)	1975			0,2
Osnabruck(D)	1984		23,6 km ²	2,5
Osnabruck(D)	1990			6,4
Bonn Innenstadt(D)	1967			0,15
Warschau(P)	1986-1990		485 km ²	6-9
Warschau-centrum	1986-1990	800-1200	52 km ²	19
Warschau-centrum	1950	enkele		

De landelijke trends in het BMP van Sovon waren in 1997 voor bos: -14%, agrarisch gebied: +6%, natuurterrein: -1%. Stedelijk gebied geen gegevens voorhanden! (Van Dijk & Hustings 1998)

Dankwoord

Natuurlijk weer veel dank aan onderstaande medewerker(ster)s, en..... graag tot de volgende keer. Fred de Blom, Peer Busink, Wim Deeben, Pierre Marechal, Henk Munsters, Guus Nas, Willem Veenhuizen, en leerlingen van het Christiaan Huygens College.

Literatuur

Kooiker G. 1991. Untersuchung zum Einfluss der Elster auf ausgewählte Stadvogelarten in Osnabruck. Vogelwelt 112(6): 225-236.

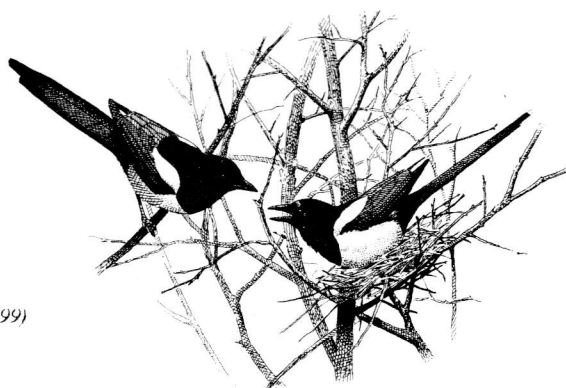
Luniak M. e.a. 1997. Magpie *Pica pica* in Warsaw. Uit Acta orn.32: 77-86, Urban Wildlife.

Marechal P. & W. Veenhuizen 1997. Vogels in stedelijk milieu, inventarisatie Eindhoven 1984-1990. WM nr. 218 KNNV.

Marechal P. 1986. Ook zij horen erbij, de kraaien vragen onze aandacht. EEBV.

Van Dijk A. & F. Hustings 1998. BMP 1997: een gemiddeld jaar? SOVON-Nieuws 11(5):11-14.

Wouters P. 1997. Telling van Eksters en andere wintervogels in januari 1996. Blauwe Klauwier 23(4): 106-113.

EEN BITTERE PIL

PIET WUYTS

Bij het inventariseren van de bossen in Westerhoven heb ik dit jaar ook de percelen langs de Keersop gedaan. Misschien zou ik het nest van de Torenvalk vinden, die ik daar al een paar keer had gezien. Zelfs alarmerend. Er bevinden zich daar overgebleven kraaienesten. De Kraai-en zelf kwamen geregeld boven me vliegen, waar ik bleef.

Bij het eerste bosje word ik verwelkomd door de Vlaamse Gaai. Ik ga iets verder het perceel in, maar moet terugkeren omdat de vaste grond onder mijn voeten overgaat in moerassige bodem. Even mijn laarzen halen. Met de laarzen aan kan ik verder het bosje in. Nesten van Houtduiven en een oud kraaienest kom ik tegen. Een eindje verderop een berkeboom met een groot nest erin.

Mijn hart sloeg zowat op hol toen ik een nest van de Havik vond. Het idee om dit voor me te houden, duurde maar een paar minuten. Ik zou dit toch wel met iemand willen delen. Toch maar de Vogelwerkgroep erbij gehaald. Daar zit een groepje mensen bij, die al met deze bijzondere vogel te maken hebben gehad. Er wordt een datum afgesproken met Pieter, Jacques en Jan Kolsters.

De spanning stijgt als ze er zijn en we naar het nest gaan. We komen aan bij het nest en zien de vogel duidelijk op het nest zitten. Zijn lange staart steekt iets uit. Na een duwtje tegen de stam vliegt de Havik af. Zij blijft onder de toppen vliegen, uit het zicht van de groep. De vogel is nauwelijks te volgen.

Na inspectie van de boom besluit Pieter om zijn klimsporen te gebruiken. Een fototoestel gaat mee om de eieren te fotograferen. Een touw zakt naar beneden met op geregelde afstand een knoop. De hoogte waarop het nest zich bevindt wordt gemeten. De groep is goed op elkaar afgestemd, zodat we na een korte tijd met dit nest klaar zijn.

Aan de andere kant van de sloot bevindt zich een vrij grote boom, met een tamelijk groot nest. Toch maar even kijken. We zijn vlakbij als er een Buizerd van het nest afvliegt. Die dag kan bij mij en de rest van de groep niet meer kapot. Ook hier wordt eventjes bijgeklommen

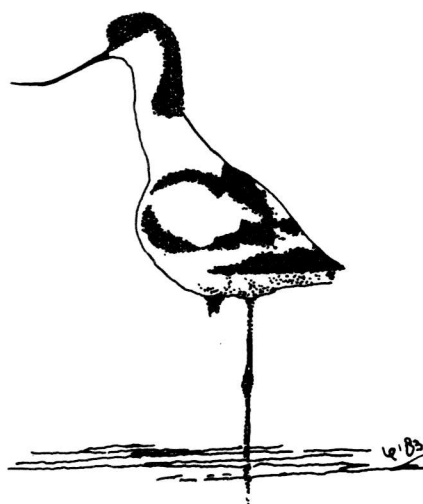
door Pieter. Als je weet dat er iets in het nest zit, klimt het ook een stuk gemakkelijker. Hij was tenminste zo boven. Na overleg wordt het aantal bezoeken opgevoerd totdat de eieren uit zijn.

Een paar weken later. Spetters poep op de grond vlakbij de boomstam. De cirkel van spetters neemt gestaag toe. Het sein voor Jan Wouters om de vogels te ringen. Bij de Havik lukt dit. Bij de Buizerd waren de jongen nog te klein. Ondanks de regen wordt er regelmatig een bezoek aan het perceel gebracht. Het is wachten op de dag dat we de jongen op de rand van het nest zien zitten.

Vertwijfeling maakt zich van mij meester. Er is geen alarmroep meer van de oudervogels. Niet van de Havik, noch van de Buizerd. Zal ik er zelf inklimmen. Toch maar Pieter gewaarschuwd, want ik vertrouw het niet meer.

Ze komen met nieuw materiaal. Albert voorop. We hoeven nu niet meer in de boom te klimmen. Een lange stok met bovenop een spiegel wordt in de richting van het nest geschoven. De spanning maakt plaats voor teleurstelling. Het nest is leeg! De stok met de spiegel wordt wat gedraaid. Het helpt niet, het nest blijft leeg. Er wordt naar elkaar gekeken. Een lichte woede bekruipt mij. Wie kan dit gedaan hebben? Maar daar heb ik de vogels niet mee terug.

Na een tijdje gaat alles weer over tot de orde van de dag en hoop je dat het volgende seizoen wel zal lukken. Maar een bittere pil blijft het.

KNIPSEL KRANT

Knipseladres: SANSOVINOSTRAAT 24, 5624 JK EINDHOVEN.

Samenstelling: HUUB KNUBBEN

EINDHOVENS DAGBLAD

Eindhoven

13-10-98

Dierendag

De Prins Willem Alexander-school te Veldhoven heeft Werelddierendag gevierd. Een lofwaardig initiatief om juist naar aanleiding van deze dag ontvankelijke kinderen dichterbij hun medeschepelen te brengen. Er werden, zoals bleek uit het krantenbericht van 6 oktober van verschillende geleidingen mensen uitgenodigd die 'onze' dieren moesten vertegenwoordigen. Zo waren er een boer, een hondentrainer, een postduivenhouder, een valkenier en zelfs een jager in zijn groene uniform, allen vergezeld van hun levende en in een geval met zijn dode have.

Wat heeft dit met Werelddierendag te maken, zo kan men zich afvragen. Het zijn toch allen vertegenwoordigers van diergroepen die door de mens geëxploiteerd worden voor eigen lol of uit winstbejag. Er is nog zoveel dierenleed in de bio-industrie, bij de wedstrijdvluchten, bij roofvogels in kooien of bij aangeschoten wild dat langzaam een pijnlijke dood moet sterven. Daarom waren hier niet de echte beschermers van de dieren aanwezig, mensen met een 'amnesty-dierenethos' waarvoor het dier zelf centraal staat.

De schoolleiding van de Prins Willem Alexanderschool heeft hier, naar mijn mening, uit didactisch oogpunt een grote bok geschoten.

P.J. Busink

Maar dat kan liggen aan de naamgever van de school, die houdt daar wel van.

(Deze laatste zin heeft de redactie eruit gelaten)

EINDHOVENS DAGBLAD

School vol levende have op Werelddierendag

Door Patrick Wiercx

VELDHOVEN - Het was even manoeuvreren voordat Sientje de koe - vooruit, achteruit, iets naar links - de bocht in het stalletje bij de Prins Willem-Alexanderschool in Veldhoven genomen had. Maar toen stond ze er tenminste, klaar voor Werelddierendag. Om geaaid en bekeken te worden. Ze bleek ook verwondering op te roepen. Want: „Hé, er komt ook poep uit Sientje!” De school vierde gisteren Werelddierendag en daarvoor werden dieren naar de kinderen gehaald. Zoals Sientje, de koe van boer Adriaan Antonis uit Duizel. En de postduiven van Ton van de Ven en Jacq Sleddens van duivenvereniging De Vredesduif in Zeelst. Ton heeft

thuis drie afdelingskes met duiven, zo'n vijftig stuks. „En ze zitten thuis gelijk op strooi, da's diervriendelijker. Ik zorg er goed voor.” De Eindhovense valkenier Jan van Krugten was aanwezig met twee 'havikachtigen'. De beesten keken vervaarlijk om zich heen, maar schrik hoefde niemand te hebben, verzekerde de valkenier. Zelfs toen een van de twee hard begon te krijsen. „Niks aan de hand, niks aan de hand. Ze is gewoon een beetje jaloers op dat hondje daar.” De vogel aaiend op de borst: „Wat doe je toch lelijk!” Buiten deed trainer Edu de Ronde uit Waalre moeite om de kinderen van de Prins Willem-Alexanderschool de fijne kneepjes bij te brengen van een hondentraining.

Daarvoor waren zo'n zeven honden mét baasje aanwezig. Een feestelijk moment was het in gebruik nemen van een nieuw konijnenhok. Het geld was tot de school gekomen via het toepencours van café Jo den Urste. 'Ome' Jan van de Hurk uit Valkenswaard had vervolgens veel werk verricht om het hok gereed te krijgen. De gulle gave en vooral ome Jan werden daarom uitgebreid toegejuicht door de school.

Lastig

Een wat moeilijker rol was weggelegd voor jager Harrie Jakobs die bij een kraam stond met eieren, kleiner gevogelte en drie vossebonpjes, inclusief drie verschrompelde vossenkopjes. Achter hem stond een houten plankje met daarop een vossenkop

bevestigd. Het beestje starde wat meewarig voor zich uit. Tussen het kraampje met kippen (levend) en het kraampje met de duiven (ook levend) van Ton en Jacq had de jager in zijn groene plunje een lastig verhaal te vertellen. „Die leven niet meer”, constateerde een klein kind verbaasd toen het de bontjes en het plankje zag. Waarna Harrie Jakobs zich haastte te vertellen dat jagers 'ook heel goede dingen doen'. Hij vertelde over het op stand houden van de dieren in bos en wei, het bijvoeren en de verzorging. Maar een klus was het wel en het kind zocht snel zijn heil bij de kippen. De jager had dat wel vaker meegemaakt. „Het is nu eenmaal heel moeilijk duidelijk te maken dat er soms te veel dieren in het bos zijn.”

Brieven

Zieke vogels

Met ontsteltenis en bezorgdheid heeft het bestuur van de Stichting Vogelopvang Regio Eindhoven kennis genomen van het besluit van de gemeenteraad Eindhoven inzake het verstoren, verjagen en doden van de vogels, die gebruik maken van de waterplas in Meerhoven. Het besluit om woningen te bouwen in de onmiddellijke omgeving van het vliegveld, en hier ook nog een waterplas aan te leggen, moest voor mens en dier wel tot problemen leiden. Onze stichting zet zich al jaren in voor de opvang van zieke en gewonde vogels. Per jaar worden er ongeveer achttienhonderd verzorgd in het opvangcentrum aan de Eikenstraat te Eindhoven. Door de dier-onvriendelijke aanpak van de gemeente Eindhoven zal dit aantal aanzienlijk stijgen.

F.M.J. le HANE
voorzitter Stichting Vogelopvang
Regio Eindhoven

EJ 2210 90

Vogel zorgt voor top-amusement

EJ 1311 90
EINDHOVEN - Een kleine, zwarte vogel zorgde gisteravond voor top-amusement in de rust van PSV-Vitesse. Twee stewards probeerden het beestje, dat in de eerste helft op het veld was neergestreken, te vangen. Dat lukte niet, tot groot vermaak van de toeschouwers. Het vogeltje hipte voor rust al onbekommerd rond op de grasmat van het Philips Stadion. Het dier kon wel vliegen, maar echt overtuigend zag het er allemaal niet uit. Toch bleek de vogel slim genoeg om te ontsnappen aan de twee stewards, die het beest in de rust probeerden te vangen door hun jas over de vogel heen te gooien. Bij het begin van de tweede helft verscheen de vogel doodleuk weer op het veld. Het diertje slaagde erin tot aan het eind van de wedstrijd doodstil op de 'linkervleugel' van de PSV-helft te zitten.

Plas in Meerhoven

ED 11-12-99

Brieven

In zijn analyse in het ED van 24 oktober wijst Peter Scholtes op de tegenstrijdigheid van de 'milieustrijd' om het plan van de nieuwbouwwijk Meerhoven. Het artikel gaat vooral in op de vermeende negatieve gevolgen van de beroepsprocedures van de Brabantse Milieufederatie op de voortgang van de ontwikkeling van een duurzame woonwijk.

De BMF heeft alleen tegen de waterplas beroep aangetekend, niet tegen de rest van het plan. De milieuwinst, op advies van de milieubeweging bereikt door duurzaam te bouwen, wordt volledig teniet gedaan door de aanleg van de waterplas. Hier is de gemeente consequent doof geweest voor onze adviezen. De plas heeft drie ernstige gevolgen: daling van de grondwaterstand en verdroging van natuur en landbouwgronden, verontreiniging van het onderliggende diepere grondwater en daarmee op termijn bedreiging voor natuur en drinkwaterwinning, en de aantrekkende werking voor vogels.

De gemeente heeft altijd beweerd dat de waterplas bugetair neutraal zou zijn, en dat de 22 miljoen opbrengst van het zand nodig zijn voor aanleg en overinrichting. Dat zullen dan wel goudgerande oevers worden!

De BMF is verbijsterd over de aantijging van de gemeente dat de eerste bewoners door ons toedoen extra lang in de overlast zullen zitten. De aanleg van de plas duurt zes tot negen jaar. Het is toch van de gekke dat de gemeente de eerste bewoners opzadelt met zeven jaar graafactiviteiten en vrachtauto's, en dan ons de overlast in de schoenen schuift!

Nee, wij hebben een veel be-

ter idee: leg inplaats van een waterplas een mooi (natuur)park aan. Een evenwichtige inrichting zorgt ervoor dat de daardoor aangetrokken vogels hun rust en voedsel niet elders rondom het vliegveld hoeven te zoeken. De overlast voor de eerste bewoners kan verzacht worden met een besparing op de gemeentebegroting van ruim 140.000 gulden per jaar, het geraamde gemeentelijke aandeel voor de 'bird control'. Met dat bedrag kan je heel wat pioniers tijdelijk tegemoetkomen.

ONNO RAYMAKERS
Brabantse Milieufederatie

Halsband moet kat hinderen in vogeljacht

Een nieuwe halsband voor katten kan het leven reddend van miljoenen Engelse vogels. De uitvinding, Liberator geheten, produceert een geluidssignaal dat alleen vogels kunnen horen. Zodra een kat omhoog springt, gaat het alarm af. Het moet vogels tijd en gelegenheid geven te ontsnappen aan de klauwen van de kat.

De Liberator is ontwikkeld omdat het gewone kattenbelletje aan de halsband niet goed blijkt te werken. Een onderzoek dat is uitgevoerd door de Britse Zoogdieren Vereniging wijst uit dat de 7,5 miljoen katten die Groot-Brittannië telt, jaarlijks 75 miljoen vogels doden. Een groot deel daarvan bestaat uit zangvogels zoals de lijster, waarvan het aantal de laatste jaren danig is afgenomen.

'Deze uitvinding kan behoorlijk doeltreffend zijn', reageerde C. Harbard, woordvoerder van de Koninklijke Vereniging voor de Bescherming van Vogels, in het Britse dagblad *The Guardian*. 'Maar kan de halsband geen gevaar veroorzaken voor de kat zelf? Wat als een kat bijvoorbeeld snel voor een auto probeert weg te springen?'

Volgens Khazu, het bedrijf dat de halsband uitvond, is dat geen probleem. De halsband zou niet veel zwaarder zijn dan een doosje lucifers, zodat de kat niet in zijn natuurlijke bewegingen en acties zou worden belemmerd. De jacht op vogels kan dus gewoon doorgaan, alleen wordt de kans op een goede vangst aanzienlijk kleiner.

PERSOONLIJK

De ornitholoog **ROB G. BIJLSMA** is onderscheiden met de Gouden Wimpel, een nieuwe prijs die jaarlijks wordt toegekend aan personen die zich inzetten voor mens en natuur. De prijs, die wordt gesponsord door de Postcodeloterij, bestaat uit een gouden speld en vijftigduizend gulden.

Bijlsma schreef het standaardwerk *de Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels* en is medeoprichter van de Werkgroep Roofvogels Nederland (AVRN).

'Onbegrijpelijk, overbodig en onpraktisch'

Jagers zijn verrast door jachtverbod

ED 11-12-99

LEENDE - Voor de boswachterij van Staatsbosbeheer in het Leenderbos en voor de jagers kwam het bericht over het jachtverbod in natuurgebieden gisteren als een volslagen verrassing. In het Leenderbos en aan de randen van de daarachter gelegen Groote Heide (richting Achelse Kluis) wordt gejaagd door de wildbeheersseenheid (WBE) Cranendonck.

'Het aangekondigde jachtverbod van het ministerie van Landbouw en Natuurbeheer doorkruist het beleid van Staatsbosbeheer', zegt boswachter Bosschers van het Leenderbos. 'Het contract met de WBE Cranendonck verloopt in maart volgend jaar. Volgens het huidige beleid van Staatsbosbeheer mag er niet meer op zijn terreinen gejaagd worden wanneer een contract afloopt, tenzij er onder meer sprake is van wildschade. Wat er nu moet gaan gebeuren wanneer er helemaal niet meer gejaagd mag worden, weet ik nog niet.' Het ministerie van Landbouw en Natuurbeheer heeft gisteren zestig natuurgebieden aangewezen als beschermd leefgebied voor vogels waar

de jacht op alle dieren wordt verboden. In deze regio zijn dat behalve het Leenderbos en de Groote Heide ook de Strabrechtse Heide en Beuven en de Weeter- en Budelerbergen. Op de Strabrechtse Heide en Beuven wordt niet gejaagd. Het Leenderbos en de aangrenzende Groote Heide liggen precies in het midden van het 9000 hectare grote jachtterrein van wildbeheersseenheid Cranendonck, waarbij zo'n veertig jagers zijn betrokken.

De voorzitter van de WBE, jhr. D. Ploos van Amstel, vindt het jachtverbod 'onbegrijpelijk, overbodig en onpraktisch'. 'Het jachtverbod in het Leenderbos slaat een gigantisch gat in ons gebied waardoor we ons wildbeheersplan niet meer goed kunnen uitvoeren. We verliezen nu 2000 hectare. De echte noodzaak van het jachtverbod is niet aanwezig, omdat wij er juist voor zorgden dat de populatie van het wild in de gaten werd gehouden. Het Leenderbos heeft een behoorlijk reebestand en Staatsbosbeheer heeft ons altijd gevraagd het teveel aan reeën af te schieten om de natuurlijke groei van het bos te beschermen. Reeën zijn verlekkend op jonge boomjes en als het reebestand te groot wordt kun je bosvernieuwing wel vergeten.' Volgens Ploos van Amstel zijn de jagers erg ontevreden over de maatregel van het ministerie en zal de jagerswereld zeker in opstand komen.

Dronken vogels

In het Californische Santa Rosa zijn de afgelopen dagen meer dan honderd roodborstjes dood uit de bomen gevallen. Oorzaak: overmatige alcoholconsumptie. Volgens het plaatselijke Centrum voor de Redding van Vogels zijn de dieren gevelde door de paarse bessen van esdoorns. Als gevolg van het ongebruikelijk koude weer blijven de bessen langer aan de boom. Ze zijn daardoor aan de tak gaan gisten. De theorie van het Centrum moet nog door de worden autoriteiten bevestigd.

VK 13-1-99

Effect licht op vogelbroed onderzocht

ANP DEN HAAG
Rijkswaterstaat zet binnenkort bij wijze van experiment lichtmasten midden in de natuur. In het gebied Limmerdie langs de A9 bij Aker-sloot wordt 's nachts, en soms overdag, het licht aangedaan om te zien wat het effect is op het broedgedrag van vogels.

De proef moet uitsluitsel geven over de vraag of de verlichting langs snelwegen schadelijke effecten heeft op de natuur. Het Limmerdie, eigendom van de stichting Noordhollands Landschap, is een favoriet broedgebied voor onder andere grutto's. Toen Rijkswaterstaat enkele jaren geleden lichtmasten langs de A9 plaatste, protesteerde de stichting meteen.

Analyse

kan bij een definitieve besluit tot bouw van het Staatsdeel Meerhoven

door de w.v.j. aan de Gemeente Eindhoven met de "besluitvorming opgelegd" worden om als dispensatie van verloren natuurwaarden (verdroging e.d.) in de publieke (open-baar) gebouwen zoals scholen, bibliotheek, sociale voorzieningen e.d. zeldzame vogelsoorten - broedplek aan te brengen (Kraai - Torvaldsk - huismuis - gierzwaluwen - huizwaluwen e.d.)

Door Peter Scholtes

Milieustrijd met gevolgen in Meerhoven

De strijd van de milieubeweging tegen de aanleg van de waterplas in Meerhoven is in volle gang. Het is een interessant gevecht, alleen al vanwege de tegenstrijdigheid die er in ligt opgesloten. De milieuroorganisaties frustreren momenteel de ontwikkeling van een uitbreidingsgebied dat juist wil uitblinken door duurzaamheid. Gisteren behandelde de Raad van State het verzoek van de Brabantse Milieufederatie (BMF) om de aanleg van de waterplas in Meerhoven tegen te houden. Het schorsingsverzoek raakt de toekomstige bewoners van Meerhoven onmiddellijk. Tot aan de uitspraak van de Raad van State (voorzien op 5 november) is het bestemmingsplan niet geldig en ligt de verdere ontwikkeling in het gebied stil. Bijvoorbeeld de vergunningen voor de bouw van warmtekrachtcentrales die de nu te bouwen woningen van milieuvriendelijke warmte moeten voorzien, kunnen niet worden afgegeven.

De BMF legde gisteren voor de Raad van State uit dat de plas zorgt voor gevaar voor grondwaterverontreiniging en verdroging en bovendien vogels zal lokken die moeten worden gedood om het vliegverkeer niet in gevaar te brengen. Met dat laatste punt zal de milieuroorganisatie vermoedelijk niet scoren, gezien de woorden van de bestuursrechter dat de BMF al in 1996 op de hoogte van de vogelproblematiek had kunnen zijn en heeft verzuimd tijdig bezwaar te maken. Of de rechter onwille van de milieurisico's de plas zal tegenhouden, is onzeker. Hij moet de vraag beantwoorden of deze bezwaren nu al aan de orde zijn, of pas als de provincie de ontgrondingsvergunning heeft verleend.

Als de rechter het verzoek van de BMF inwilligt, is dat een klap voor Meerhoven. "Wie bezwaar maakt tegen de plas, heeft in wezen bezwaar tegen het gehele plan," voerde de gemeente Eindhoven gisteren aan. De

plas vervult niet alleen de rol van blikvanger maar ook die van financier: het zand dat wordt weggegraven voor de aanleg van de plas moet 22 miljoen gulden opbrengen. Bovendien, vindt de gemeente, is schorsing een negatief signaal voor de pioniers in Meerhoven. "Het belang van een goede start voor een dergelijk woongebied kan niet worden overschat." Ook na een gunstige uitspraak van de Raad van State zal de gemeente nog niet juichen. Voor de realisering van de allesbepalende plas is ook een ontgrondingsvergunning en een milieuvergunning nodig. Naar verwachting half december zal de provincie over deze aanvragen beslissen. Bijvoorbeeld de Werkgroep voor Natuurbehoud en Milieubeheer heeft al latere doorschermers dan opnieuw in actie te zullen komen. De gemeente Eindhoven houdt er rekening mee dat door de lawine van procedures het graven van de plas een jaar vertraging zal oplopen. Sogewoos heeft dat consequenties. Vol-

gens de huidige plannen zal het weggegraven zand worden gebruikt als zand voor het bouwrijp maken van de percelen in Meerhoven. Komende winter zou het zand worden gewonnen voor de 600 woningen die in 1999 worden opgeleverd. Als dat niet lukt moet dat zand worden ingekocht en het zand uit de plas later worden afgevoerd. Een financiële tegenvaller zal het gevolg zijn. Ook voor de toekomstige bewoners is dat vervelend. Hoe langer het duurt, hoe meer mensen overlast zullen ondervinden van de zandwinning.

De oproep die de gemeente Eindhoven gisteren voor de Raad van State deed om de plas niet tegen te houden, leek ook voor de oren van de tegenstander bestemd: "De gemeente heeft zijn nek uitgestoken met dit moeilijk te ontwikkelen gebied. De mensen die er gaan wonen, streken ook hun nek uit. De omgeving met een waterplas moet dat straks goedmaken."

E.D. 24-10-90

→ niet om mee te doen?

K 15-11-90

LONDEN Veel zangvogels in Groot-Brittannië kunnen niet goed meer zingen, blijkt uit een onderzoek van de Britse vogelbescherming. Vogels in de buurt van autowegen kunnen elkaar niet meer horen, waardoor zij niet weten hoe ze zouden moeten klinken. De gevolgen zijn voor sommige soorten rampzalig, omdat zij door te fluiten een partner vinden. Uit het onderzoek blijkt dat de vogels in plaats van hun soortgenoten nu geluiden imiteren die ze het vaakst horen, zoals mobiele telefoons, claxons en autoalarms.

Jachtverbod in 60 natuurgebieden

E.D. 1012 j

DEN BOSCH - Het ministerie van Landbouw en Natuurbeheer wil volgend jaar in sneltreinvaart 60 natuurgebieden, waaronder negen in Brabant, aanwijzen als Europees beschermd leefgebied voor vogels. Het gevolg hiervan zal onder meer zijn dat de jacht op alle dieren in deze natuurgebieden en op landbouwgronden daaromheen wordt verboden.

In de jagerswereld is over deze maatregel grote beroering ontstaan en wordt bedreigd met schadeclaims. Ook natuurbeheerders plaatsen vraagtekens. De Brabantse milieudeputeerde L. Verheijen spreekt van een slecht voorbereide actie waarvan de juridische en ruimtelijke consequenties nauwelijks te overzien zijn. De snelle aanwijzing gebeurt

onder druk van de Europese Commissie. In Brabant betreft het onder meer Leenderbos en Groote Heide en Weerter- en Budelerbergen. Natuurgebied de Oirschotse Heide is van de lijst verdwenen. Dit is gebeurd onder druk van het ministerie van Defensie, dat dit gebied als oefenterrein gebruikt. **► Pagina 3**

Ergernis over voorgenoemen aanwijzing van beschermde vogelgebieden

E.D. 1012 j

'Dit past in de hetze tegen de jacht'

EINDHOVEN - Als de aanwijzing van Europees beschermde 'vogelgebieden' er doorkomt, ziet Cas de Quay de bui al hangen. De landgoedeigenaar uit Beers, voorzitter van de Nederlandse Jagersvereniging, wijst op artikel 46 van de nieuwe Flora- en faunawet, die volgend jaar in werking treedt. Daarin staat dat niet meer op wild gejaagd mag worden in gebieden waar de vogelstand wordt beschermd volgens de Europese Vogelrichtlijn. "Geen enkel ander Europees land heeft zo'n zware en eenzijdige consequentie aan deze richtlijn verbonden. Maar Nederland wil weer zo nodig gidsland zijn. Dat past

ook goed in de hetze die hier tegen de jacht wordt gevoerd." De Quay, zoon van oud-premier Jan de Quay, zegt dat hij bij de totstandkoming van de wet heeft gewaarschuld voor de gevolgen van dit wetsartikel. "Maar men heeft in Den Haag de kop in het zand gestoken. Als in beschermde vogelgebieden vergunde jachtrechten straks worden ingetrokken, dan zal de overheid de schade moeten vergoeden ook al is daar in de wet niets over geregeld. Het zal schadeclaims regenen, van jagersverenigingen maar ook van particuliere landgoedeigenaren." Zo'n gedupereerde landgoedei-

genaar wordt Fortis/AMEV, de voormalige levensverzekeringsmaatschappij De Utrecht die zich al 100 jaar ontfemert over het gelijknamige landgoed ten zuiden van Hilvarenbeek. De Utrecht is één van negen Brabantse natuurgebieden die onder de Vogelrichtlijn komen te vallen. Het beheer van deze 2600 hectare bos, heide, vennen en landbouwgrond is ondergebracht bij vier jachtcombinaties, die hiervoor elk een opziener in dienst hebben. **Vuilstort** "Deze mensen waken niet alleen over het landgoed, maar hebben ook de bevoegdheid

om met bekeuringen op te treden tegen illegale zaken als stroperij, houtkap, vuilstort, mestdumping en motorcross. Als op De Utrecht niet meer gejaagd mag worden, heeft dat dus verstrekkende gevolgen", schetst rentmeester B. Wolters. Ook Wolters' collega Jan Baan van Brabants Landschap, eigenaar van 30.000 hectare met overheidssubsidie aangekochte natuurgebied, is geen voorstander van een algeheel jachtverbod. "Dat werkt contra-productief. Vooral naar de boeren in de directe omgeving. Die worden geconfronteerd met wildschade en hebben vervolgens geen trek

meer in samenwerking met de natuurbeheerders." Bovendien vindt Baan de jacht nuttig om te voorkomen dat natuurgebieden worden bevolkt door 'cultuurvogels' als meeuwen, eksters en kraaien die zeldzame soorten verdrijven. Direct na de jaarwisseling komen de stukken met betrekking tot de aanwijzing bij de provincie ter inzage te liggen. Het kabinet kan de gebieden vanaf maart aanwijzen. Uiterlijk 1 augustus 1999 moet dit varkente zijn gewassen, zo is aan Brussel beloofd. Volgens De Quay is de race nog niet gelopen: "Wij zullen ons met alle ons ten dienste staande middelen verzetten."

VOOR U GELEZEN

JAN WOUTERS

In Ardea 86 no. 1 staat een artikel over de veranderingen in het broedsucces bij de Sperwer, in relatie tot de leeftijd van het vrouwtje. Het blijkt namelijk dat het aantal jongen dat een vrouwtje Sperwer groot brengt, afhankelijk is van de leeftijd.

Voor dit onderzoek werd 22 jaar lang, van 1975 tot en met 1996, een populatie Sperwers gevolgd in een gebied van 200 km² in het zuiden van Schotland. Hier werden jaarlijks tussen de 21 en 34 nesten gevonden. Daarvan werd het broedresultaat gevolgd en de jongen zoveel mogelijk geringd. In de loop van de studieperiode schommelde het aantal nesten, maar er was geen duidelijke op- of neergaande trend te bespeuren.

De bij de nesten horende vrouwtjes werden zoveel mogelijk gevangen en geringd om ze individueel herkenbaar te maken. Dat gebeurde hoofdzakelijk in de periode van twee weken voor het begin van de eileg tot het uitkomen van de eieren. Van vrijwel alle broedende vrouwtjes kon de leeftijd worden bepaald omdat ze als nestjong geringd waren, of op grond van het verenkleed. Een tweede en derde kalenderjaar Sperwer is goed vast te stellen, pas als ze ouder zijn, staat het geboortjaar niet met zekerheid vast.

Er werden 253 verschillende vrouwtjes geïdentificeerd, waarvan 151 exemplaren slechts in één jaar. 52 werden er in twee jaren vastgesteld en 50 in drie of meer jaren. De oudste twee vogels werden nog broedend vastgesteld in hun 9e jaar.

Op populatieniveau neemt het aantal uitgevlogen jongen per broedpoging significant toe van 1,8 bij vrouwtjes in hun eerste jaar, tot 3,3 jongen bij vrouwtjes in hun vijfde jaar. Daarna daalt het licht tot 2,7 in het achtste jaar. Het percentage succesvolle nesten vertoont dezelfde stijging

met toenemende leeftijd, maar nauwelijks die daling erna.

In de loop van de studieperiode van 22 jaar waren er toch enkele trends aantoonbaar in de broedresultaten van enkele leeftijdscategorieën van vrouwtjes. Zo bleek het gemiddeld aantal jongen van eerstejaars vrouwtjes een afname te vertonen. Het leek er ook op dat de vrouwtjes ouder dan vijf jaar, in die tijd meer jongen groot gingen brengen. Bij de derdejaars vrouwtjes steeg in die 22 jaar het aantal jongen in succesvolle nesten. Voor deze trends kon geen verklaring worden gegeven.

Op individueel niveau werd gekeken naar vrouwtjes die in twee opeenvolgende jaren werden aangetroffen. Daar deden tweedejaars vrouwtjes het significant beter dan eerstejaars vrouwtjes. Ze kregen meer jongen groot per succesvol nest: 3,6 jongen tegen 2,8 jongen. Ook verder vertoonde het broedsucces hetzelfde beeld als de populatie. Dus eerst een verbetering, nu tot het vierde jaar, en daarna een lichte afname van het aantal jongen.

Het was niet zo, dat de toename na het eerste jaar ontstond doordat individuen die betere broedresultaten hadden, pas in het tweede jaar begonnen met broeden. Ook was het niet zo dat vrouwtjes met slechte broedresultaten eerder uit de populatie verdwenen.

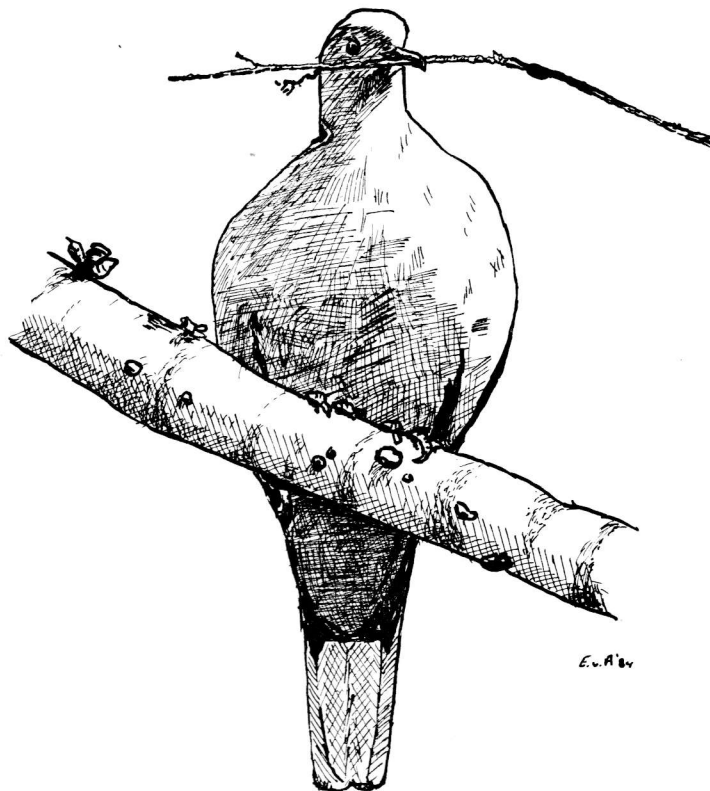
De verbetering van het broedresultaat wordt toegeschreven aan toegenomen ervaring, betere jachttechniek en een hogere dominantie. Daardoor kunnen ze beter concurreren met soortgenoten om goede territoria en partners. De verslechtering van het broedresultaat op hogere leeftijd wordt waarschijnlijk veroorzaakt door veroudering. Ondanks de grote ervaring die de vogels dan hebben, gaan allerlei vaardig-

heden achteruit waardoor ze minder goed hun jongen kunnen groot brengen.

Uit de terugmeldingen van dood gevonden Sperwers blijkt niet dat er een groep is van oude, niet meer broedende vrouwtjes. Ook de twee oudste vrouwtjes, in de winter van hun negende jaar dood gevonden, waren in de zomer ervoor nog broedend vastgesteld.

Het percentage succesvolle nesten vertoont niet zo'n duidelijke leeftijdsafhankelijke curve als de grootte van het broed-

sel in succesvolle nesten. Dat komt waarschijnlijk omdat de broedselgrootte vooral afhankelijk is van het individuele vrouwtje. Het nestsucces hangt veel meer af van uitwendige oorzaken die niets met de leeftijd van het vrouwtje te maken hebben. Zo spelen de overleving van het mannetje, nestongelukken en predatie mee. Ook kan de leeftijd, en dus de ervaring, van het mannetje meespelen.

VOGELVARIA

GIERZWALUWPROJECT IN HET VONDERKWARTIER IN EINDHOVEN

Reeds in eerdere nieuwsbrieven van de Stichting Stadsnatuur hebben we melding gemaakt van de ontwikkelingen in de dakrenovatie en het wel en wee van de daar broedende Gierzwaluwen (*Apus apus*), Napoleonplein en omgeving.

Dit omvangrijke project wordt gefinancierd door het Wereld Natuurfonds, aannemer Verhoeven en de verschillende bewoners. Arjan Ooms, die het gehele project coördineert is erg enthousiast. "Vooral de medewerking van de vele bewoners is hartverwarmend. Het mooie van dit alles is dat steeds meer mensen op de vogels gaan letten", aldus Arjan, "er wordt niet alleen gelet op de Gierzwaluwen ook andere vogelsoorten worden waargenomen."

Het streven is, dat alle nestpannen op de vernieuwde daken gelegd zijn, voordat de Gierzwaluwen weer terug zijn uit het zuiden, zo rond Koninginnedag.

De tijd ontbrak vorig jaar om de nestpannen goed te observeren om te kunnen noteren of de betreffende pan bewoond werd. De indruk was dat er veel pannen werden aangevlogen en werden bezet.

Het komende seizoen, als alle 230(!) pannen er liggen, gaan we wat acties ondernemen om te bekijken wat de Gierzwaluwen allemaal uitspoken. We willen ook proberen om ieder jaar alle pannen te beoordelen op de broedzekerheid van de Gierzwaluw. Speciale formulieren zijn in de maak om de gegevens 'in het veld' goed te kunnen noteren, waarna een jaarlijks verslag van belevenissen en bijzonderheden betreffende de Gierzwaluw zal verschijnen.

Willem Veenhuizen

KRAAIACHTIGEN IN DE STAD EINDHOVEN

In 1999 wil de commissie Stadsvogelprojectgroep van Vogelwerkgroep De Kempen proberen om inzicht te krijgen in het voorkomen van de kraaiachtigen in de stad Eindhoven. Het gaat om de aanwezigheid, territoriaal gedrag en nesten van Zwarte Kraai, Kauw, Roek, Ekster en Vlaamse Gaai.

Vooral de Vlaamse Gaai verdient onze speciale aandacht. Deze schitterende en opletende bosvogel komt steeds meer naar de bewoonde wereld. We vragen daarom ook waarnemingen en nestgedrag van deze in de broedtijd zo weinig waar te nemen 'nieuwe stadsvogel.'

Tijdens de inventarisatie in de jaren 1984-1990 werden 50 territoria in de bebouwde kom van Eindhoven vastgesteld. (Vogels in het stedelijke milieu, inventarisatie stad Eindhoven. KNNV Wetenschappelijke Mededeling n r. 218)

Zie ook het artikel in Het Vogeljaar jrg.46 nr. 4 (1998): "Koloniseert de Vlaamse Gaai het stedelijk gebied van Nederland?" Oude en nieuwe gegevens en belevenissen zijn welkom bij de Stadsvogelprojectgroep.

Willem Veenhuizen

EEN RONDLEIDING OP WELSCHAP

We zijn uitgenodigd door Rein van der Heijden, die vanuit de Luchtmacht op de vliegbasis werkt. Via Minke Bozuwa is het contact gelegd. Op dinsdag 21 april 1998 is het dan zover. Het is mooi weer met een temperatuur van rond de 15 graden.

Een rondleiding kan met maximaal 4 personen, want meer mensen kunnen er niet in het VW-busje. Ditmaal waren uitgenodigd Leny Bozuwa, Guus Nas, Ton Geerts en ondergetekende, allen lid van Vogelwerkgroep "de Kempen."

Rond tien voor negen waren Leny en ik bij het vliegveld en kort daarna kwamen Guus en Ton ook. Om 9.00 uur zou de rondleiding beginnen, maar dat liep wat uit. Om kwart over negen kwam Wim Ketting, een collega van Rein, ons ophalen aan de poort. We zijn met zijn vieren achter Wim aangereden naar een kantoorgebouw, met een huiskamer, waar de koffie al aan het pruttelen was. Om 9.40 uur kwam ook Rein binnen. Na gezamenlijk koffie te hebben gedronken, stapten we even na tien met Wim in het busje. We hebben ontzettend veel gezien.

We zijn in de bossen gestopt waar Wim een CD opzette met verschillende vogelgeluiden en vrijwel meteen kwamen er vogels te voorschijn. We hebben o.a. de volgende soorten gehoord en sommige ook gezien: Roodborsttapuit, Tjiftjaf, Vink, Buizerd, Patrijs, Spreeuw en Graspieper.

Even later reden we verder langs de taxibaan van de vliegtuigen. We vonden er een Wulpenest met 3 eieren, waarvan er 1 koud was, en we zagen Kieviten, Veldleeuweriken en Torenvalken. Onderweg moest Wim een paar keer in de lucht schieten met een soort pistool om een zwerm Spreeuwen te verjagen, zodat ze niet tegen een landend of opstijgend vliegtuig aan vliegen. Een eind verderop vonden we 7 gruttonesten met ongeveer 19 eieren.

De tijd vloog om, want het was inmiddels al half twee geworden. We gingen terug naar de 'huiskamer' om onze meegebrachte boterham op te eten met een paar koppen heerlijke verse koffie. Zo, we konden er weer tegen!

Rond twee uur kwam Eric Toet, een collega van Wim en Rein. Met hem vertrokken we weer om kwart voor drie, omdat Wim vroege dienst had en dus afgewerkt was. Dat was de wisseling van de wacht om in militaire termen te spreken.

Met Eric hebben we nog links en rechts wat rondgereden en ontdekten bij een plas diverse Scholeksters en kwikstaarten. In de verte op een heuveltje zagen we twee reeën. Dat was een mooi tafereeltje, maar niet goed voor de vliegtuigen, want ze zaten te dicht bij de startbaan. Hoe ze dat oplossen is een beetje aan me voorbij gegaan, maar ik neem aan dat ze verjaagd worden om geen risico te lopen.

Een eindje verder aan de bosrand signaleerden we nog Zwartkop, Winterkoning, Tapuit en in totaal zo'n 15 tot 20 Buizerds. Op het allerlaatste stuk zagen we een zieke eekhoorn. Eric heeft een net uit de wagen gehaald om hem te vangen, maar dat viel nog vies tegen. Op een gegeven ogenblik klom hij in een boom, maar viel van twee meter hoogte naar beneden. Eric ving hem op in het net en gaf hem aan Ton. Het beestje leefde nog, maar terug bij het huisje aangekomen was het dood. Het was waarschijnlijk in beide pootjes gebeten. Helaas....., dit is ook de natuur.

Om vijf uur sloten we de dag op de vliegbasis af. Het was een leerzame en onvergetelijke ervaring. Ook andere leden van de vogelwerkgroep kunnen dit meemaken. Het is zeer zeker de moeite waard. Wanneer men dat eens wil beleven met maximaal 4 personen, neem dan contact op met Minke Bozuwa, die hierin kan bemiddelen.

Paul Janssen

RINGVANGST VAN EEN ORPHEUSSPOTVOGEL IN DE KEMPEN

Op 23 juli 1998 ving ik aan de Braken in Reusel in een mistnet een vogel die ik in eerste instantie voor een Spotvogel aanzag. In de hand voelde hij wel wat klein aan voor die soort. Tijdens het meten van de vleugel werd mijn gevoel bevestigd: de vleugel was 10 mm korter dan gewoonlijk bij een Spotvogel. Toen nog maar eens goed gedetermineerd. Daarbij kwam ik uit op de Orpheusspotvogel.

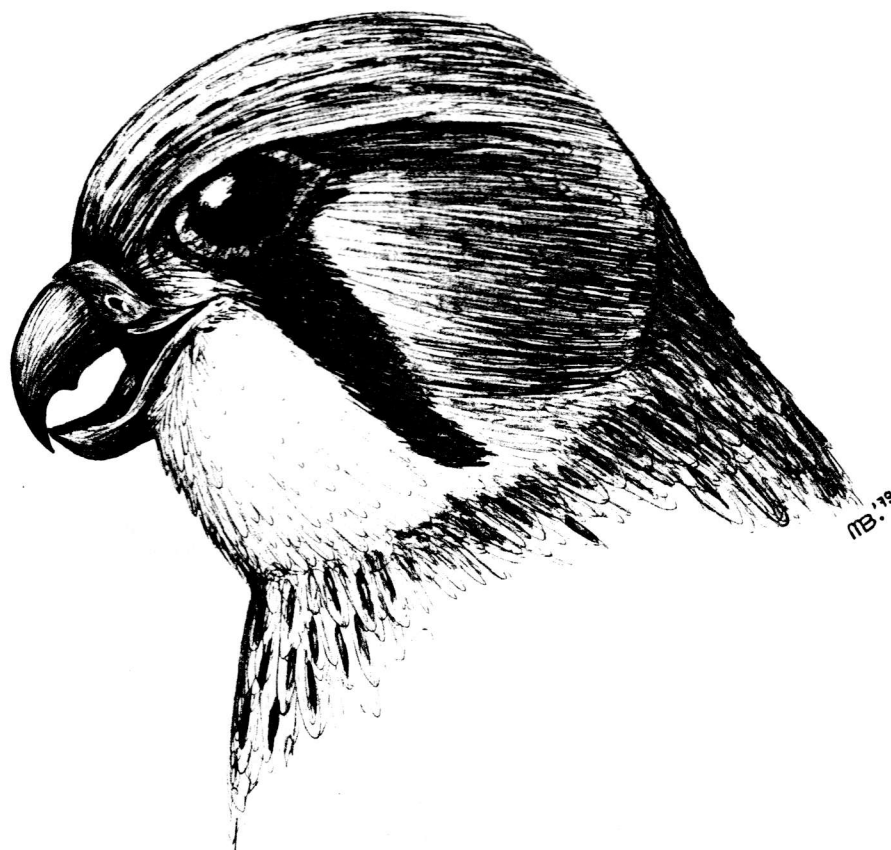
Behalve door de kortere vleugellengte wordt deze soort gekenmerkt door een andere vleugelformule: niet de derde, maar de vierde handpen is het langste. Daardoor is de vleugel iets minder spits dan bij de Spotvogel. Verder is de pootkleur iets minder blauwgrijs, meer bruingrijs.

Op grond van het gesleten verenkleed was te zien, dat het een overjarige vogel was. De cloacavorm wees op een mannetje, er was ook geen spoor van een broedvlek te bekennen.

De Orpheusspotvogel, met zijn verspreidingsgebied in het zuidwesten van Europa, breidt zich naar het noordoosten uit. Hij broedt ook al in België en in 1998 werden ook enkele territoria in Nederland vastgesteld. In 1996 werden er twee geringd in ons land, in 1997 geen. De Reuselse Orpheusspotvogel werd na het ringen nog gefotografeerd en op video vastgelegd voor hij werd vrijgelaten.

In de waarnemingsrubriek in de Blauwe Klauwier is de Orpheusspotvogel al één keer eerder gemeld uit de Kempen. Op 14 juni 1996 werd een exemplaar waargenomen bij de Plateaux. Het lijkt er dus op dat we er weer een nieuwe broedvogelsoort bij gaan krijgen. Voor de atlasinventariseerders zaak om alert te zijn op deze zanger.

Jan Wouters

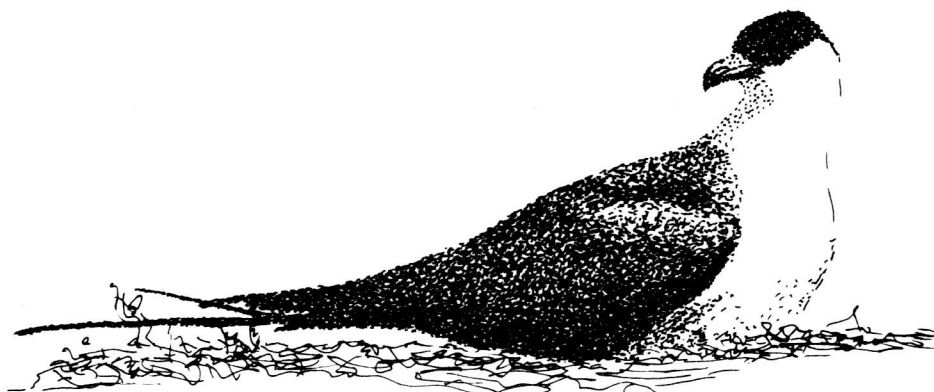
WIST U DAT...

- We in december officieel 25 jaar bestaan.
- De laatste maanden een tijd van bezinning is geweest.
- Er op 5 januari een druk bezochte vergadering is geweest.
- De ideeën van bestuur en leden in grote mate overeenkwamen.
- Het nu aankomt op invulling en uitvoering van dit alles.
- Het te hopen is dat het bestuur de goede mensen hiervoor benadert.
- Het mooi zou zijn als de juiste mensen uit zichzelf zouden opstaan.
- Dit de Vogelwerkgroep zeer ten goede zou komen.
- Op 2 januari de eerste bosuilentelling is geweest.
- Dit op de Buikheide en de Landschot was.
- Als je dit leest, ook de winter- en klapekstertelling zijn geweest.
- Albert Vrijaldenhoven al meer dan 25 jaar vrachtwagens maakt.
- Het geen opleggers, maar trekkers zijn die hij maakt.
- Ik hoop dat hij ondanks zijn drukke leven, toch ook een van de trekkers van de VWG zal blijven.
- De tentoonstellingscommissie haar activiteiten op een laag pitje heeft staan.
- Dit niet aan de commissie ligt.
- Heleen Heijnen wegens drukke werkzaamheden bedankt heeft als lid van de feestcommissie.
- De feestcommissie via deze weg Heleen bedankt voor haar goede ideeën en het vele werk.
- Wij als feestcommissie de vrouwelijke inbreng nu al missen.
- Om af te kicken er bij toerbeurt een van de leden als travestiet op de vergadering zal komen.
- Als dit niet helpt, er tot ombouw van een van de leden zal worden overgegaan.
- Ondanks deze tegenvaller het programma in grote lijn klaar is.
- Er op verschillende onderdelen geheimhouding is.
- Als twee mensen iets weten, het geen geheim meer is.
- Ik als oud-Europarlementariër en IOC-lid fraudegevoelig ben.
- Er in natura betaald kan worden voor deze geheimen.
- Je daar op 29 januari 1999 de gelegenheid voor hebt, plaats en tijd St. Joris, 21.00-4.00 u.

Houdoe,

PIET

P.S. Maak mee die ramp, op 6 februari 2000 in het Polvokamp.

VOGELASIELS VOOR DE KEMPEN :

Vogelasiel Someren
Toon en Marij de Smit
Boerenkamplaan 32
5712 AE Someren
tel. 0493-493564.

Vogelasiel Eindhoven
Anton de Kleyn
Eikenstraat 49
5651 CM Eindhoven
040-2526897.

Dierenambulance voor de Kempen: 0497-574030.

voor Eindhoven e.o. 040-2523188.

MELDING ROOFVOGELVERVOLGING:

Vogelasiel Someren tel. 0493-493564.

of 040-2264847

ADRESSEN BESTUURSLEDEN :

Voorzitter: Willem Veenhuizen
Bussele 32
5641 PB Eindhoven. 040-2816913.

Secretaris: Jan van der Zee
Fleminglaan 18
5644 DH Eindhoven. 040-2130210.

Penningmeester: Huub Knubben
Sansovinostraat 24
5624 JX Eindhoven. 040-2460363.

**Biologisch
secretariaat:** Hans Hermans
Provincialeweg 138
5503 HK Veldhoven. 040-2547152.

en: Tonny van der Vleuten
Nieuwstraat 30a
5527 AV Hapert. 0497-384107.

Algemeen lid: Minke Bozuwa
Adolf van Cortenbachstraat 64
5611 TH Eindhoven.

OPVANG NIEUWE LEDEN:

Ben Jacobs
De Bleker 41
5506 BB Veldhoven. 040-2534735.

INHOUD: jaargang 25 no. 1 (1999)

Hans Hermans	Jaarprogramma Vwg De Kempen 1999.	1
Willem Veenhuizen	Van de voorzitter.	3
Hans Hermans	Gedachten over 1998.	3
Willem Veenhuizen	Overzicht commissies en activiteiten VWG "De Kempen" 1999.	4
Willem Veenhuizen	De Huiszwaluw (<i>Delichon urbica</i>) in de Kempen in 1998	5
Pieter Wouters	Wintervogeltelling januari 1998.	8
Willem Veenhuizen	De Ekster in Eindhoven in 1998.	14
Piet Wuyts	Een bittere pil.	17
Huub Knubben	Knipselkrant.	18
Jan Wouters	Voor U gelezen.	21
VOGELVARIA		
Willem Veenhuizen	Gierzwaluwproject in het Vonderkwartier in Eindhoven.	23
Willem Veenhuizen	Kraaiachtigen in de stad Eindhoven.	23
Paul Janssen	Een rondleiding op Welschap.	24
Jan Wouters	Ringvangst van een Orpheusspotvogel in de Kempen. .	25
Piet van Happen	Wist U dat...	26

Tekeningen: E. van Asseldonk
M. Bakermans
F. Geven
J.E. Kikkert
L. Peeters
D. Quinn
H. Ragas
W. van de Voort